

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
Azərbaycanda qışda
havanın necə
keçəcəyi
açıqlandı
yazısı səh.11-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 25-27 noyabr 2023-cü il Şənbə № 212 (8348) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

“Ölkəmizdə əlverişli investisiya mühiti yarada bilmişik” - Prezident

Bakıda SPECA-nın Zirvə görüşü keçirildi, İlham Əliyev mühüm faktlar açıqladı

yazısı səh.4-də

Azadlığının üçüncü ili - Kəlbəcər yenidən qurulur

yazısı səh.7-də

ABŞ, Fransa və Rusiyanın ortaq “Qarabağ marağı”

yazısı səh.9-də

Ötən il qapı-qapı gəzib qaz istəyirdilər, bu il isə...

yazısı səh.10-də

Vaşinqtonun Bakıdan küskünlüyü nə qədər sürəcək? - mövqe

yazısı səh.5-də

Paşinyandan Rusiyaya qarşı növbəti bəyanat

yazısı səh.3-də

Baş Prokurorluq çoxmənzilli binalardan mənzil alanlara müraciət etdi

yazısı səh.13-də

Bakı xəstəxanalarında basabas - rayondan gələnlərin sayı niyə çoxdur?

yazısı səh.12-də

Naməlum virus gəlir, yenə Çindən: Bu dəfə uşaqlarda - SOS

yazısı səh.14-də

Azərbaycanda cərrahın maaşı müzakirələrə səbəb oldu - rəylər

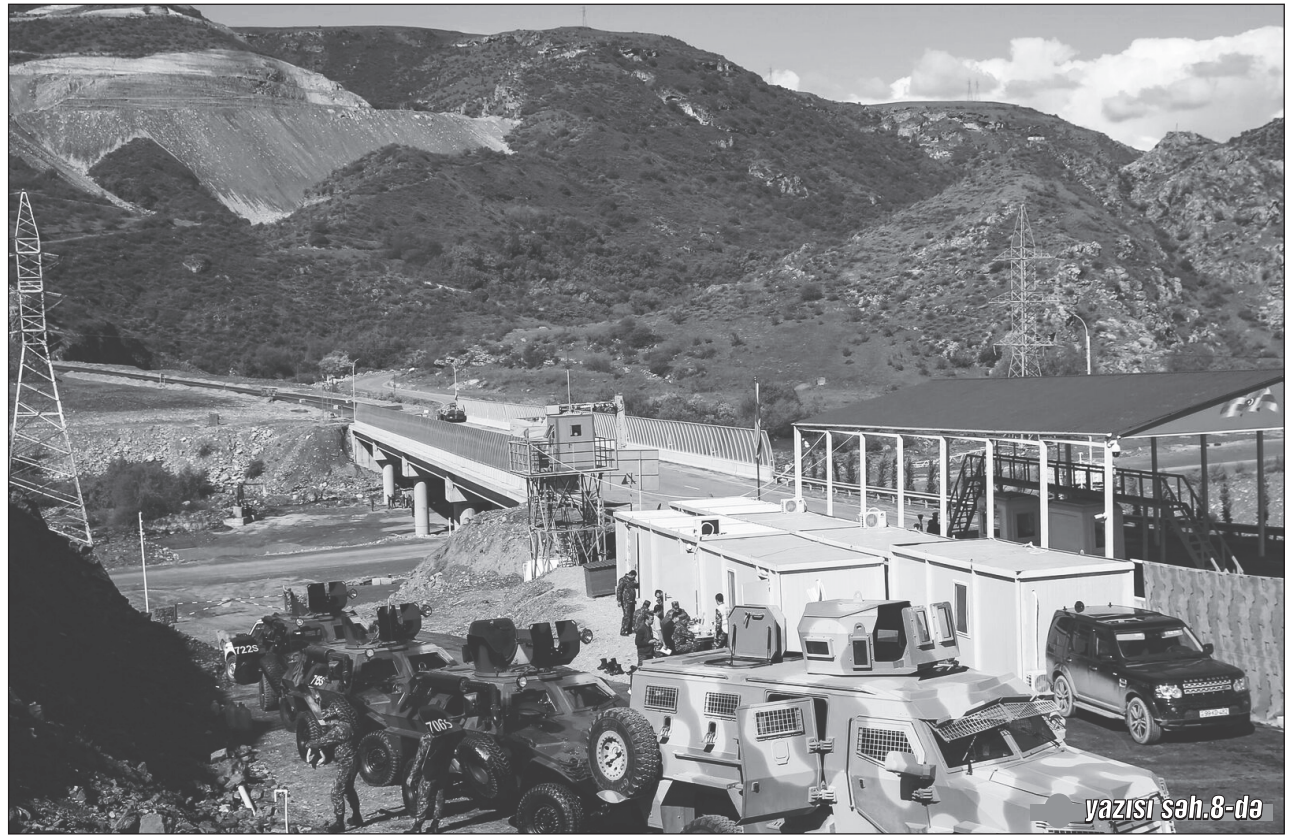
yazısı səh.14-də

Millimizin De Byazi “səhifəsi” çevrildi, bəs sonra? - Köhnə problemə təzə baxış

yazısı səh.10-də

ERMƏNİSTAN SEYTNOT VƏZİYYƏTİNDƏ: ƏVVƏLCƏ DELİMİTASIYA, YOXSA SÜLH SƏNƏDİ... - TƏHLİL

Analitiklər sərhəddə keçiriləcək ikitərəfli danışıqlardan böyük nəticə gözləmir; Rusiyanın prosesdə texniki iştirakı isə qaçılmazdır, çünki xəritələr Moskvadadır - rəylər

yazısı səh.8-də

Yanğın tikinti materiallarını bahalaşdıracaqmı - açıqlama

Sahib Məmmədov: “Bu cür məsələlərdə problem yaşanmasının səbəbi ölkəmizdə sığorta sisteminin təkmil olmaması ilə bağlıdır”

yazısı səh.3-də

Macaristan Baş naziri:

“Avropa çətinliklərlə, böhranlarla üzləşib”

yazısı səh.5-də

Elçin Mirzəbəyli:

“Onlar Cənubi Qafqaza nəzarət imkanı əldə etmək üçün hüquqi əsas yaratmağa çalışırlar”

yazısı səh.6-də

Fidan:

“ABŞ və bəzi müttəfiqlər Türkiyənin mübarizə apardığı terror təşkilatlarına dəstək verir”

yazısı səh.9-də

Qazaxıstan MN Ermənistana silah tədarükü ilə bağlı xəbərləri təkzib etdi

Qazaxıstan Müdafiə Nazirliyi (MN) Ermənistana silah tədarükü ilə bağlı xəbərləri təkzib edib.

APA xəbər verir ki, bu barədə Nazirliyin yaydığı bəyanatda deyilir.

Bəyanatda deyilir ki, bir sıra sosial şəbəkə hesablarında və xəbər portallarında Qazaxıstanın guya Ermənistana silah tədarük etmək niyyətində olması ilə bağlı yayılan xəbərlər həqiqəti əks etdirmir.

“Ermənistan Respublikasına Qazaxıstan silahlarının tədarükü ilə bağlı yayılan məlumatlar həqiqətə uyğun deyil. Bundan əlavə, Qazaxıstan hökuməti 2022-ci ildən etibarən silah və hərbi texnikanın ölkədən ixracına qadağa qoyub. Bununla əlaqədar vətəndaşlardan və KİV nümayəndələrindən yayılan şəydlərə reaksiya verməməyi və yalnız rəsmi mənbələrə etibar etməyi xahiş edirik”, - MN-in rəsmi bəyanatında qeyd olunub.

Xatırladaq ki, bir müddət əvvəl Ermənistanın müdafiə naziri Suren Papikyan çıxışlarının birində ölkəsinin Qazaxıstanı potensial hərbi texnika tədarükçüsü hesab etdiyini bildirmişdi. Nazir Papikyan hərbi-texniki əməkdaşlıqda dəyişikliklər fonunda yeni tərəfdaşlıq axtarışının vacibliyini vurğulayıb.

Papikyan Ermənistanın Qazaxıstandan “TOS-A” reaktiv yayılma atəşi sistemlərini almaq planlarını açıqlayıb.

Finlandiya Rusiyanı sərhəd məntəqələrini bağlamaq qərarı barədə məlumatlandırıb

Finlandiyanın Moskvadakı səfiri Rusiyanın Xarici İşlər Nazirliyinə ölkənin sərhəd-keçid məntəqələrini bağlamaq qərarı barədə məlumat verib.

APA-nın Moskva müxbiri xəbər verir ki, bu barədə Finlandiya XİN məlumat yayıb.

Bildirilib ki, Finlandiya öz sərhədlərinin təhlükəsizliyini təmin etməyə davam edəcək və Rusiya sərhəd xidməti ilə əməkdaşlığa hazırdır.

Qeyd edək ki, bu həftənin əvvəlindən Finlandiya Rusiya ilə sərhəd keçid məntəqələrini bağlayıb.

Moldovada fəvqəladə vəziyyət rejimi əlavə 30 gün uzadıldı

Moldovada fəvqəladə vəziyyət rejimi əlavə 30 gün uzadılıb.

APA xəbər verir ki, bununla bağlı qətnamə iclasda hakim “Hərəkət və Həmrəylik” Partiyasının verdiyi səsrlə qəbul edilib.

Qətnamədə deyilir ki, Moldova parlamenti regional təhlükəsizliyə davamlı təhdidlərin olduğunu bəyan edərək, dekabrın 1-dən fəvqəladə vəziyyət rejimini daha 30 gün uzadıb.

Azərbaycan vətəndaşları Aİ ölkələrinə viza müraciətləri zamanı çətinliklərlə üzləşir

“Azərbaycan vətəndaşları Aİ ölkələrinə viza müraciətləri zamanı çətinliklərlə üzləşir”.

Musavat.com xəbər verir ki, bu məsələ Azərbaycan Respublikası və Avropa İttifaqı arasında Birgə Viza Sadələşdiril-

məsi Komitəsinin 7-ci iclasında müzakirə olunub.

Xarici İşlər Nazirliyinin məlumatına görə, iclas zamanı, Azərbaycan Respublikası vətəndaşlarının Avropa İttifaqına üzv ölkələrin Azərbaycan Respub-

likasında fəaliyyət göstərən diplomatik missiyalarına viza müraciətləri zamanı üzləşdikləri çətinliklər qarşı tərəfin diqqətinə çatdırılıb və onların aradan qaldırılması mexanizmləri üzrə fikir mübadiləsi aparılıb.

Türkiyə vətəndaşı ölkəsinə ekstradisiya edildi

Azərbaycan Türkiyə vətəndaşını ölkəsinə ekstradisiya edib.

Bu barədə Musavat.com-a Baş Prokurorluqdan məlumat verilib.

Bildirilib ki, Türkiyədə bank kartından istifadə etməklə oğurluq əməlini törətməkdə təqsirləndirilərək 2020-ci ildə azadlıqdan məhrumetmə cəzasına məhkum edilmiş, beynəlxalq axtarışda olan, Türkiyə vətəndaşı, 1986-cı il təvəllüdlü Mehmet Yavuz İncesu cari ilin avqust ayında ölkədə müəyyən edilərək barəsində həbs qətimkan tədbiri seçilib.

Məhkumun verilməsinə dair Sivas Cümhuriyyət Baş Prokurorluğunun vəsatəti Azərbaycan Respublikası Baş Prokurorluğu tərəfindən baxılması üçün Bakı Ağır Cinyetlər Məhkəməsinə göndərilib.

“Ekstradisiya haqqında” Avropa Konvensiyasına və ona Əlavə Protokollara əsasən məhkumun ekstradisiyası haqqında qərar qəbul edilərək Ədliyyə Nazirliyinin Penitensiar Xidmətinin xüsusi konvoyun müşayiəti ilə Türkiyənin səlahiyyətli orqanlarına təhvil verilib.

Vüqar Bayramov:
“Azərbaycanın Mərkəzi Asiya ölkələri ilə uğurlu əməkdaşlıq modeli var”

Azərbaycanın Mərkəzi Asiya ölkələri ilə uğurlu əməkdaşlıq modeli var.

Bunu APA-ya açıqlamasında Milli Məclisin İqtisadi siyasət, sənaye və sahibkarlıq komitəsinin üzvü Vüqar Bayramov bildiri.

Deputat deyib ki, Azərbaycanla Mərkəzi Asiya ölkələri, o cümlədən digər türk dövlətləri arasında əməkdaşlığın son illər daha da dərinləşməsi müşahidə olunur. Bu baxımdan BMT-nin Mərkəzi Asiya Ölkələrinin İqtisadiyyatın üçün Xüsusi Proqramı (SPECA) institusional bir əməkdaşlıq formatıdır. SPECA ticai-iqtisadi əlaqələrin genişləndirilməsi və inteqrasiyanın sürətləndirilməsinə imkan yaradır. “Azərbaycanın Mərkəzi Asiya ölkələri ilə kifayət qədər uğurlu əməkdaşlıq modeli var. Azərbaycanla Mərkəzi Asiya ölkələri arasında xarici ticarət dövriyyəsinin son illər kəskin artması müşahidə olunur. Digər tərəfdən, qarşılıqlı investisiya qoyuluşları, humanitar sahədə əməkdaşlığı da qeyd etmək lazımdır. Bu, həm də həmin ölkələrdəki sabilliyin və həyata keçirilən müstəqil siyasətin nəticəsi kimi qiymətləndirilməlidir”.

Vüqar Bayramov qeyd edib ki, Xəzər dənizi bizi ayırmır, əksinə, birləşdirir. “Ümumiyyətlə, son dövrlər Azərbaycanla Mərkəzi Asiya ölkələri arasında əməkdaşlığın genişlənməsi müşahidə olunur. Bu, həm də nəqliyyat layihələrində özünü göstərir. Birgə layihələrin reallaşması birmənalı şəkildə region üçün yeni imkanlar yaradır”.

Güclü külək əsəcək - xəbərdarlıq

Bakıda və Abşeron yarımadasında noyabrın 25-dən 27-si şəhərdə cənub-qərb küləyinin 15-20 m/s, arabir 23-28 m/s-dək güclənəcəyi gözlənilir.

Bu barədə APA-ya Milli Hidrometeorologiya Xidmətindən xəbər verilib.

Azərbaycanın rayonlarında noyabrın 25-26-da əsasən dağlıq və dağətəyi rayonlarda qərb küləyinin arabir 20-25 m/s-dək güclənəcəyi gözlənilir.

Noyabrın 23-də paytaxtın Nərimanov rayonu, Dərnəgül şosesində yerləşən "Dərnəgül" taxta bazarı kimi tanınan inşaat materialları bazasında dəhşətli yanğın baş verib. Yanğın sahəsinin təxminən 4 min kvadratmetrə çatdığı bildirilir.

Yanğının hansı səbəbdən baş verməsi ilə bağlı FHN-in Dövlət Yanğından Mühafizə Xidmətinin rəis müavini, polkovnik Rza Xudiyev "Yeni Müsavat"a bildirib: "Yanğının hansı səbəbdən baş verdiyi barədə yalnız ekspert qrupu araşdırma aparıldıqdan sonra məlumat veriləcək".

Yanğın baş vermiş bazarda sahibkarlar "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildiriblər ki, ilkin ehtimallara görə hadisə elektrik naqillərində qısa qapanmadan yanğın baş verib. Onların sözlərinə görə, havaların soyuması ilə əlaqədar bazardakı köşklərdə istilik qızdırıcılarından istifadə olunur. Sahibkarlar qızdırıcı cihazların söndürülməməsinin yanğının baş vermə səbəbləri kimi ehtimallar arasında olduğunu bildirir.

Bazarda yanğın söndürülsə də, sahibkarların narahatlıqları bitməyib. İndi onları narahat edən əsas məsələlərdən biri təminatla bağlıdır. Belə ki, yanğın baş verən bazardan reportaj hazırlayarkən o da məlum oldu ki, əksər sahibkarların əmlaklarının sığortası yoxdur.

Yanğından zərər çəkən sahibkar Əmrə Cəfərov hadisə ilə bağlı "Yeni Müsavat"a açıqlamasında deyib: "Yanğın nəticəsində bir milyon yarımlıq əmlakım bir anda kül oldu, getdi. Ən pisi isə odur ki, yanğından bir gün əvvəl bir vaqon yeni material gətirmişdik.

Bu bazarda təxminən 5 il əvvəl də yanğın baş vermişdi. Həmin yanğından sonra bazardakı obyektlərin sığortalanması dayandırıldı. Buna görə də əksəriyyətimizin sığortası yoxdur".

18 ildir bazarda taxta sexi işlədən sahibkar İntiqam Kərimov da bildirib ki, yanğında ona külli məbləğdə ziyan dəyib, 150 min manatlıq əmlakı məhv olub. Onun sözlərinə görə, yanğında həm taxtaların, həm də sexdə işlədilən avadanlıqları yanıb və digər sahibkarlar kimim onun da mallarının və sexinin sığortası yoxdur.

Bəs yanğından zərər çəkən sahibkarlara təminat verilməsi məsələsi necə olacaq?

Mövzu ilə bağlı Vətən-

daşların Əmək Hüquqları Liqasının sədri, hüquq müdafiəçisi Sahib Məmmədov "Yeni Müsavat"a danışib:

"Bu cür məsələlərdə problem yaşanmasının səbəbi ölkəmizdə sığorta sisteminin təkmil olmaması ilə

və onların hamısını sığortalamaq asan olur. Yeni, daşınmaz əmlak da mallar da sığortalana bilər. Amma belə topdan satış və pərakəndə satış yerlərində malların əksəriyyəti gömrükdən yayınan, uçotsuz mallar oldu-

dur. Bu sığorta növü də könnüllü olduğu üçün bazardakı mal və materialların sığortası olmayıb. Bildirilib ki, bəzi sahibkarlar sığortaya biganə yanaşır, eyni zamanda sahibkarlar tərəfindən sığortalanmaq üçün

Yanğın tikinti materiallarını bahalaşdıracaq mı - açıqlama

Sahib Məmmədov: "Bu cür məsələlərdə problem yaşanmasının səbəbi ölkəmizdə sığorta sisteminin təkmil olmaması ilə bağlıdır"

bağlıdır. Heç bir sığorta şirkəti həmin malları sığortalamır. Çünki mallar o zaman sığortalanır ki, onların hamısı leqal olsun, mal anbara daxil olanda, çıxanda sığorta şirkəti onu elektron sistemdə görə bilsin, müəyyənləşsin ki, anbarda nə qədər mal satıldı. Nə qədəri qaldı və sairə. Sığorta şirkəti yanğın baş verən zaman anbardakı məhsulun miqdarını bilməlidir ki, ona uyğun sığorta ödənişi etsin.

Məlum məsələdir ki, bu cür malların bir hissəsi gömrükdən, uçotdan yayınır, ona görə də sığorta şirkəti daşınmaz əmlakı sığortalayır, amma onun içərisindəki malları heç vaxt sığortalamır.

Dövlətin də sığortaçı olmaq kimi bir öhdəliyi yoxdur. Buna görə də bu məsələdə risk, çətinlik sahibkarın üzərində düşür.

Bəli, bəzən dövlət bu cür məsələlərdə kömək edir. Amma qeyd etdiyim kimi, dövlətin belə bir qanuni öhdəliyi yoxdur. Dövlət deyir ki, bütün növləri üzrə əmlak sığortalanmalıdır, sığorta hadisəsi baş verəndə də həmin hadisədə dəymiş zərəri sığorta şirkəti ödəməlidir.

Məsələn, böyük mərkəzlərin hamısı uçotda olur

ğu üçün onları sığortalamaq mümkün olmur və burada sığorta şirkətlərinin də başa düşmək lazımdır. Bunun üçün böyük bir islahat keçməlidir.

Birincisi, ölkəyə gələn malların hamısı gömrükdə düzgün bəyan edilməli, ikincisi, daxilə istehsal olunan bütün mallar vergi və mühasibat uçotunda öz yerini tutmalı, bundan sonra onu sığortalamaq mümkün olacaq. İndiki halda bu yoxdur. Ona görə də belə hallar baş verəndə zərərçəkmiş özü dəymiş zərəri qarşılamalı olur.

Qeyd etdiyim kimi bəzən dövlət özü müdaxilə edir, vəsait ayırır. Bu zaman da ədalətli bölgü həyata keçirmək olmur. Çünki 100 minlik malı yanan da, 10 minlik malı yanan da deyir ki, yüz minlik malı məhv olub. Onda da müəyyən etmək olmur ki, həqiqətən kim nə zərər dəyib".

Onu da əlavə edək ki, taxta bazarındakı yanğından sonra Azərbaycan Sığortaçılar Assosiasiyası məlumat verib ki, yanğın baş verən ərazi açıq məkan olduğu üçün burada daşınmaz əmlakın icbari sığortası deyil, əmlakların yanğından və digər risklərdən sığortası növü aktual-

lazımı tələblərə riayət olunmaması halları da müşahidə olunur.

"Hər bir halda daşınmaz və daşınar əmlakların sığortası bu kimi hallar nəticəsində yarana biləcək maddi itkini qarşılamaq üçün nəzərdə tutulub və vacib əhəmiyyətlidir", - deyərək məlumatda qeyd olunub.

Yanğın tikinti materiallarını bahalaşdıracaq?

Ticarət mərkəzinə və burada satışa çıxarılan inşaat mallarına dəymiş zərərin inşaat mallarının qiymətinə təsirləri də müzakirə olunan məsələlərdən biridir. Bəzi ekspertlər bildirir ki, baş vermiş yanğın sahibkarlıq subyektləri üçün müəyyən çətinliklər yaradacaq. Xüsusilə bu hadisə kiçik sahibkarlar üçün ciddi zərər formalaşdırır və sonrakı dövrdə onların fəaliyyətinə ciddi təsir göstərəcək. Bir neçə həftəlik qısamüddətli dövrdə bazarda taxta təklifi ilə bağlı müəyyən çətinliklər ortaya çıxa bilər. Yanğınlı üz-üzə qalan sahibkarların öz fəaliyyətlərini bərpa etməsi üçün zaman tələb olunur. Bu ərəfədə onların müştəriləri ilə əlaqədar təchizat problemləri yarana bilər. Yaxud da, yaranmış zərər fo-

Paşinyandan Rusiyaya qarşı növbəti bəyanat

"KTMT-nin addımları Ermənistanın maraqlarına uyğun gəlmir"

Kollektiv Təhlükəsizlik Müqaviləsi Təşkilatının (KTMT) addımları Ermənistanın maraqlarına uyğun gəlmir.

APA xəbər verir ki, bunu Ermənistanın Baş naziri Nikol Paşinyan dünən keçirdiyi mətbuat konfransında ölkəsinin KTMT-dən çıxmaq barədə qərar verməməsinin səbəblərini açıqlayarkən deyib.

Paşinyanın fikrincə, hazırda hər hansı qərar verilmir və bu məsələdə hökumət ilk növbədə Ermənistanın maraqlarından çıxış edir.

Ermənistan hökumətinin rəhbəri bildirib ki, təşkilatın addımları ölkənin maraqlarına uyğun gəlmir və hökumət bu məsələni açıq şəkildə qaldırıb, əhali arasında sual yaranmaması üçün öz mövqeyini açıq şəkildə ifadə edir:

"Biz KTMT-yə mövqeyimizi çatdırmaq üçün son fürsətdən istifadə edəcəyik. Burada səhvə yol verə bilmərik. KTMT-ni tərk etməklə bağlı Ermənistanın maraqlarına uyğun olaraq bu və ya digər qərarların qəbul edilməsi üçün siyasi iradə var.

Niyə hələ də qərar verilməyib? Biz Ermənistanın dövlət maraqlarından çıxış edəcəyik. Siyasi iradə olmasaydı, müəyyən bəyanatlar verməzdik.

Bizim sübutlarımız onu deməyə əsas verir ki, KTMT-nin fəaliyyətsizliyi və ya atdığı addımlar KTMT-nin Ermənistan qarşısında götürdüyü öhdəliklərə, Ermənistanın maraqlarına cavab vermir.

Biz ilk vaxtlarda bu barədə ictimaiyyətə açıqlama vermədik, lakin sonra hamısını açıq elan etdik. KTMT-dəki tərəfdaşlarımız da bizi başa düşməlidirlər. Əgər KTMT üzvləri onlara lazım olan yardımı və dəstəyi ala bilmirsə, eyni zamanda, təşkilata üzvlük digər tərəflərdən kömək almaq üçün maneə yaradırsa, o zaman biz öz maraqlarımıza əsaslanaraq qərar verməliyik", - Ermənistan hökumətinin başçısı əlavə edib.

nunda sahibkarlıq subyektləri hansısa formada əvvəlki müştərilərinə təbiiq etdikləri güzəştləri müəyyən dövr üçün təxirə salmalı olacaq.

O ki qaldı yanğının tikinti materiallarının bahalaşmasına səbəb olacağı ilə bağlı fikirlərə, mütəxəssislərin fikrincə baş verən hadisə taxtanın qiymətlərinin artması ilə nəticələnməyəcək. Çünki həm bazar böyükdür, həm də lokal səviyyədə müşahidə edilən bu qısamüddətli problemlər ümumi bazar qiymətlərinin formalaşmasına böyük təsir göstərə bilmir.

Mövzu ilə bağlı iqtisadçı ekspert Xəlid Kərimli "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirib:

"Hazırda bazara çıxarılacaq məhsulun neçə faizinin yandığı haqda məlumatımız yoxdur. Ona görə də bu ba-

rədə fikir söyləmək bir qədər çətindir.

Amma ümumi şəkildə demək olar ki, hətta bahalaşma olarsa, bu qısa müddətli olacaq. Çünki təcirlərin sifarişi ilə gətirilən, yolda olan mallar var. Eyni zamanda bu hadisə bir sahibkar üçün bir faciəyə çevriləcək, o müflis olacaq, qısa müddətdə digər sahibkarlar onun yerinin tutacaq. Buna görə də həssas edirəm ki, yanğının baş verməsinin bazara təsiri çox qısa müddətli, epizodik olacaq.

Nəzərə alsaq ki, taxta materialları Rusiyadan gətirilir və onların gətirilməsi 1 aydan çox çəkmir, bunun nəzərə alaraq demək olar ki, bahalaşma olarsa, qısa müddətli, bir aylıq ola bilər".

Xəlidə GƏRAY,
"Yeni Müsavat"

Noyabrın 24-də Bakıda, Heydər Əliyev Mərkəzində BMT-nin Mərkəzi Asiya Ölkələrinin İqtisadiyyatları üçün Xüsusi Proqramının - SPECA-nın iştirakçı ölkələrinin dövlət və hökumət başçıların Zirvə görüşü keçirilib.

Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev Zirvə görüşündə iştirak edib.

Prezident Zirvə görüşündə iştirak edən dövlət və hökumət başçılarını qarşılayıb, birgə foto çəkdirilib.

Dövlət başçısı Zirvə görüşündə çıxış edib.

Prezident İlham Əliyev bildirib ki, bu il BMT-nin Mərkəzi Asiya Ölkələrinin İqtisadiyyatları üçün Xüsusi Proqramının (SPECA) 25-ci ildönümüdür:

- Hazırda Azərbaycan SPECA-ya sədrlik edir. İyirmi beş il ərzində ölkələrimiz arasında hərtərəfli əlaqələr uğurla inkişaf edib, ancaq SPECA-ya üzv dövlətlərin Zirvə görüşü ilk dəfə keçirilir. Zirvə görüşünün keçirilməsi ilə əlaqədar Azərbaycanın təşəbbüsünə dəstək verdikləri üçün Mərkəzi Asiya ölkələrinin rəhbərlərinə təşəkkürümü bildirirəm. Bu gün Azərbaycan, Qazaxıstan, Qırğızıstan, Tacikistan, Türkmənistan və Özbəkistan bir sıra çoxtərəfli formatlarda uğurla əməkdaşlıq edir. Mənim dəvətimlə bu gün Zirvə görüşündə Gürcüstanın və Macarıstanın Baş nazirləri, Körfəz Əməkdaşlıq Şurasının Baş katibi fəxri qonaqlar qismində iştirak edirlər. Əminəm ki, bu tərkibdə keçirilən Zirvə görüşü daha geniş iqtisadi əməkdaşlıq formatına yol açacaq.

SPECA yarananda üzv ölkələr dövlət müstəqilliyinin ilk addımlarını atırdılar. Qarşımızda bir çox problemlər, çağırışlar durmuşdu. Son 25 ildə əsas çağırışlar arxada qalıb, biz dövlət suverenliyimizi möhkəmləndirmiş, beynəlxalq aləmin dəyərli üzvlərinə çevrilmiş və iqtisadi cəhətdən sürətlə inkişaf etmişik. Ölkələrimizi birləşdirən daha bir amil var, o da siyasi sabitlikdir. Sabitlik olmadan heç bir iqtisadi inkişafdan söhbət gedə bilməz. Bu gün dünyanın müxtəlif bölgələrində müharibələr, münafişlər, qanlı toqquşmalar geniş vüsət alıb. Bizim ölkələrimizdə isə sülh, sabitlik, əmin-amanlıq hökm sürür, inkişaf, quruculuq prosesləri uğurla gedir. Bu, dövlətlərimizin və xalqlarımızın böyük nailiyyəti və uğurudur.

"Ölkəmizdə əlverişli investisiya mühiti yarada bilmmişik" - Prezident

Bakıda SPECA-nın Zirvə görüşü keçirildi, İlham Əliyev mühüm faktlar açıqladı

Dünyada uğursuz, asılı, iki və ya daha çox stulda oturmaq istəyən, bir neçə ağaya xidmət edən, özünü daha böyük dövlətlərin qarşısında arenasına çevirən ölkələrin sayı az deyil. Onlardan biri Azərbaycanın qonşusu Ermənistandır. Belə ölkələrə, sözün əsl mənasında, müstəqil ölkə demək olmaz. Belə ölkələrin siyasəti xalqlarının iradəsinə əsaslanmır, onların taleyi xarici sponsorların əlinə düşür. SPECA-ya üzv dövlətlər isə əsl müstəqil ölkələrdir, çünki müstəqil xarici və daxili siyasət aparırlar.

Bu günlərdə BMT Baş Assambleyasında SPECA-nın 25 illiyi ilə əlaqədar qəbul edilmiş qətnaməni alqışlayırıq. BMT-nin himayəsi altında SPECA Etimad Fondu təsis edilmişdir. Azərbaycan Etimad Fonduna 3,5 milyon ABŞ dolları ayracaq.

SPECA həftəsi ərzində Bakıda təşkil olunan iqtisadi forum ölkələrimiz arasındakı biznes əlaqələrinin inkişafına töhfə verəcək. Bakı

Ekspo Mərkəzində təşkil edilmiş sərgi ölkələrimizdə gedən inkişafı əyani şəkildə göstərir.

Azərbaycanı Mərkəzi Asiya ölkələri ilə çoxəsrlik tarixi və mədəni əlaqələr bağlayır. Azərbaycan və Mərkəzi Asiya strateji əhəmiyyəti artmaqda olan vahid tarixi-mədəni və geosiyasi məkanadır. Sentyabr ayında mən Düşənbədə keçirilən Mərkəzi Asiya Dövlət Başçıları Zirvə görüşünə ilk dəfə fəxri qonaq kimi dəvət olunmuşam. Dəvətə görə bir daha təşəkkür edirəm. Hazırkı Zirvə görüşünü Düşənbə görüşünün məntiqi davamı kimi qiymətləndirirəm.

Azərbaycanın güclü iqtisadiyyatı müstəqil xarici siyasət kursu həyata keçirməyə imkan yaradır. Son 20 il ərzində Azərbaycanın ümumi daxili məhsulu 4 dəfə artıb. Bütçə gəlirləri 30 dəfədən, xarici ticarət dövriyyəsi isə 10 dəfədən çox artmışdır.

Azərbaycanın birbaşa xarici borcu hazırda ümumi da-

xili məhsulun təxminən 10 faizini təşkil edir. Valyuta ehtiyatları birbaşa xarici dövlət borcumuzu 10 dəfə üstələyir, yoxsulluq səviyyəsi təxminən 50 faizdən 5,5 faizə düşüb.

Biz ölkəmizdə əlverişli investisiya mühiti yarada bilmmişik. Son 20 ildə Azərbaycan iqtisadiyyatına 310 milyard ABŞ dollarından çox sərmayə qoyulub ki, bunun da 200 milyard ABŞ dollarına yaxını qeyri-enerji sektorunun payına düşür.

Son illərdə Azərbaycan özünün nəqliyyat infrastrukturuna milyardlarla ABŞ dolları həcmində sərmayə qoyub, Avrasiyanın Şərq-Qərb və Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizləri üzərində yerləşən nəqliyyat və logistika mərkəzlərindən birinə çevrilib.

Hörmətli həmkarlar.

Müstəqilliyimizin ilk illərində ölkəmizin beynəlxalq səviyyədə tanınan ərazilərinin təxminən 20 faizi Ermənistan tərəfindən işğal edilmişdi. Ermənistanın həyata keçirdiyi etnik təmizləmə si-

yasəti nəticəsində bir milyondan artıq azərbaycanlı öz dədə-baba yurdlarından qovulmuşdur.

Otuz ilə yaxın aparılan danışıqlar heç bir nəticə verməmişdir. Çünki Ermənistanın məqsədi işğalı qoruyub saxlamaq idi. 2019-cu ildə Ermənistanın baş nazirinin o vaxt işğal altında olan Xankəndi şəhərində "Qarabağ Ermənistanıdır və nöqtə" açıqlaması danışıqlar prosesini tamamilə məhv etdi.

2020-ci ilin noyabr ayında

baycan ərazisində təcavüzkar separatizmə son qoyduq. Bu tarixi Qələbə münasibətilə Azərbaycanı təbrik edən bütün ölkələrə təşəkkürümü bildirirəm.

Hazırda işğaldan azad olunmuş ərazilərdə genişmiqyaslı bərpa-quruculuq işləri həyata keçirilir. Biz sıfırdan yeni şəhərlər və kəndlər inşa edirik. İlk mərhələdə 100 yaşayış məntəqəsinin, o cümlədən 9 şəhər və 8 qəsəbənin bərpa edilməsi nəzərdə tutulur. Keçmiş məcburi

köçkünlər "Böyük Qayıdış" Proqramı çərçivəsində öz dədə-baba yurdlarına qayıdılar. 2026-cı ilin sonuna qədər 140 min keçmiş məcburi köçkün öz doğma evlərinə qayıdacaq.

Bu ilin avqust ayında Füzuli şəhərində Özbəkistanın hədiyyəsi olan 960 şagird yerlik Mirzə Uluqbəy adına məktəbin açılışı oldu. Qazaxıstanın hədiyyəsi - Kurmanqazi adına yaradıcılıq mərkəzi hazırda Füzulidə inşa edilir və gələn il açılacaq. Bu qarşılıqlı dəstəyinə görə Şavkat Miromonoviç Mirziyoyevə və Kasım-Jomart Kemeleviç Tokayevə bir daha təşəkkürümü bildirirəm.

Çıxışımın sonunda dövlət və hökumət başçılarına dəvətimi qəbul edib Zirvə görüşündə iştirak etdiklərinə görə bir daha təşəkkür edir və Zirvə görüşünün əlaqələrimizə yeni təkan verəcəyinə əminliyimi bildirirəm.

Sonra digər dövlət və hökumət başçıları çıxış ediblər.

Qeyd edək ki, BMT-nin Mərkəzi Asiya Ölkələrinin İqtisadiyyatları üçün Xüsusi Proqramı (SPECA) 1998-ci ildə yaradılıb. Proqrama üzv dövlətlər Azərbaycan, Qazaxıstan, Tacikistan, Qırğızıstan, Türkmənistan, Özbəkistan və Əfqanıstandır. Proqramın məqsədi üzv dövlətlər arasında əməkdaşlığın inkişafı və dünya iqtisadiyyatına inteqrasiyanın dəstəklənməsidir. 2023-cü ildə SPECA-ya sədrliyi Azərbaycan Respublikası həyata keçirir.

Azərbaycan-ABŞ münasibətləri tarixin növbəti sınağından keçməkdədir. Əfsus ki, məhz Birləşmiş Ştatların Güney Qafqaza yönəlik yanlış siyasəti ucbatından. Çünki regionun açar ölkəsi ilə əlaqələri korrumpasiya etmək ki, hansısa dövlətə fayda gətirə, o ki ola bəlkə min kilometr uzaqda olan bir dövlətə.

Rəsmi Vaşinqton bununla özünün qərəzsiz vasitəçisi kimi və nüfuzunu da sarsıdıb. Halbuki hazırda onun Ermənistanla Azərbaycanla sülh sənədi imzalamaq üçün təsir - təzyiq imkanları Moskvadan heç də az deyil. "Ola bilər ki, İrəvan Moskvada danışıqlardan imtina etsin. Bu, doğrudan da mümkündür. Lakin Əliyev Qərb platformasında Paşinyan üzərində üstünlük əldə etməyə hazırlaşır". Rusiyalı politoloq Stanislav Tarasov

Vaşinqtonun Bakıdan küskünlüyü nə qədər sürəcək? - mövqe

Azərbaycan-ABŞ münasibətləri gələnlə seçkilərə qədər gərgin qala bilər; **partiya sədri: "ABŞ Cənubi Qafqazda Azərbaycanın nə qədər əhəmiyyətli olduğunu görməkdədir"**

belə düşünür. "Azərbaycan və Ermənistanın mövqelərini nəzərə alsaq, Qərbin bəzi vədlər müqabilində Ermənistanla razılaşma əldə etməsi daha asan olacaq, nəinki Azərbaycandan nəşə tələb etməklə. Ona görə də mümkündür ki, Brüssel sənədi əsasən Azərbaycan üçün faydalı olacaq", - Tarasov qeyd edib.

Onun sözlərinə görə, hazırda Azərbaycan Vaşinqtonu boykot etməklə bu məqsədə çatmaq üçün addımlar atır: "Qərb, Vaşinqton qarşısından gələn prezident seçkiləri ilə bağlı tələsir. Bütün bunlar Azərbaycanın xeyrinə işləyə bilər, xüsusən də Qərb Azərbaycana təzyiqlərin istənilən nəticəyə gətirib çıxarmayacağını anlayanda. Azərbaycan qətiyyətlə hərəkət edir. Bakı hər iki ssenariyə hazırdır. O, Ermənistan-Rusiya münasibətlərindəki problemlər qarşısında həm Moskvada, həm də Qərb platformasında danışıqlara hazırdır. Azərbaycan ABŞ-ı danışıqlardan kənarda saxlayır. Hesab edir ki, münasibətlər bərpa oluna bilər və qarşıdan gələn seçkilərlə əlaqədar indiki vəziyyət müvəqqətidir. Yeni İranla münasibətlər kimi, Azərbaycan da zamanla ABŞ-la münasibətlərini normallaşdırmağa başlayacaq", - politoloq əlavə edib. Bəs Azərbaycan-ABŞ gərginliyi uzağı nə qədər sürəcək? Hazırkı vəziyyət Birləşmiş Ştatların yeni səfirinin Bakıya gəlişini yubada bilərmi?

Erməni ekspert Riçard Kirakosyana görə, "Azərbaycanın təkəbbürlü maksimalist mövqeyi" ABŞ üçün problemə çevrilsə də, bu da bir həqiqətdir ki, Vaşinqtonun Bakı üzərində rıçaqları azdır: "Çünki Bakı hələ də Türkiyədən dəstək almaqla

yanması, Rusiyadan da iştirak və hətta əməkdaşlıq əldə edib. Bununla belə, Vaşinqton indi əlində olan kiçik rıçaqları daha ciddi qəbul edir. Amerikanın Azərbaycana qarşı onsuz da aşkar mayusluğu onu deməyə əsas verir ki, sanksiyalar ABŞ-ın son çarəsi olaraq qalsa da, indi yalnız Bakıya siyasi təzyiq göstərməkdə davam edəcək".

AMİP sədri Arzuxan Əliyadın "Yeni Müsavat"a bildirdiyinə görə, Vaşinqtonun siyasəti bu günün məsələsi deyil, dünyanın belə olub: "Azərbaycan əraziləri işğal altında olanda Birləşmiş Ştatlar bizim yanımızda olmayıb. Hazırkı hakimiyyət isə tam ermənipərəstdir. Təsəvvüf deyil ki, Bayden "907-ci düzəliş"in həmmüəllifidir. Ar-

tıq onların dövrü də gedir, gələnlə seçkilər var. Buna qədər ABŞ-Azərbaycan gərginliyi davam edəcək, sonra düzəlməyə başlayacaq". Partiya sədrinin fikrincə, ABŞ Cənubi Qafqazda Azərbaycanın nə qədər əhəmiyyətli olduğunu görməkdədir: "Vaşinqtonun regionda gərginlik yaratdığı halda Bakıya dəstəyi də az olmayıb. Bunu da deməliyik. Misal üçün İranla əlaqələrimiz pisləşəndə ABŞ Azərbaycana dəstək açıqlamaları vermişdi. Ona görə də biz ABŞ-la əlaqələrin yaxşılaşmasını tərəfdarıyıq. Bu əlaqələrin korlanması heç bir tərəfə fayda vermir".

Siyasi ekspert Ramiyə Məmmədovanın fikrincə, amerikalılara elə gəlir ki, Azərbaycan açıq strateji seçimi etməlidir: "Vaşinqton

Bakıdan İrəvan, Kiyev, Kişinevə olmağı gözləyir. Biz belə bir təhlükəli addım atmaq niyyətində deyilik. Azərbaycanı Rusiya ilə düşmən etmək bizi oda atmaqdır. Məgər ABŞ bizi qoruya biləcəkmi? Ona görə bu siyasəti bizdən görmədikləri üçün müxtəlif şər-böhtan bəyanatları verirlər, təsisatları, qanunverici orqanı əleyhimizə çıxır. Amma Amerika Azərbaycana qarşı bu ritorikaları uzun müddət davam etdirməz, özünə zərərdir, regionda mövqeyinə təsir edəcək. Vaşinqton bir tərəfdən də bu gərginliyə səbəb olan addımlarla Ermənistanın könülünü alır. Yəni erməni xalqı görsün ki, ABŞ kimi nəhəng güc arxasında dayanıb".

Emil SALAMOĞLU,
"Yeni Müsavat"

XİN: "Azərbaycan və Aİ arasında qarşılıqlı səfər sayında ciddi artım olub"

Azərbaycan Respublikası və Avropa İttifaqı vətəndaşları arasında qarşılıqlı səfər sayında ciddi artım olub. APA xəbər verir ki, bu barədə XİN-dən bildirilib.

Qeyd edilib ki, məlumatda 2022-ci və 2023-cü ilin 15 noyabr tarixində olan statistik göstəricilərinə istinad edilib.

BTA: "Azərbaycanın qida emalı avadanlığı köhnəlib"

Azərbaycanın qida emalı avadanlığı, qablaşdırma qurğuları köhnəlib. Belə bir problemin mövcudluğu inkişafa mane olur. Yaranan bu vəziyyət ABŞ-ın avadanlıq istehsalçılarının ölkədəki qida emalının modernləşdirilməsini dəstəkləmək imkanını yaradır.

"APA-Economics"-in xəbərinə görə, bu barədə Beynəlxalq Ticarət Administrasiyasının məlumatında bildirilib.

Qeyd olunub ki, Azərbaycanın geri qaytarılan əraziləri həm yerli, həm də beynəlxalq şirkətlər üçün kənd təsərrüfatında yeni imkanlar yaradıb.

"İşğaldan azad olunan ərazilərdə kənd təsərrüfatı potensialını müəyyən etmək üçün texniki-iqtisadi əsaslandırma ehtiyacı var", - deyə bildirilib.

Bundan başqa, qeyd olunub ki, Azərbaycan öz iqtisadiyyatını şaxələndirmək üçün kənd təsərrüfatını dörd prioritet sektordan biri kimi müəyyən edib, əhalinin 37%-i məhz bu sahədə çalışır: "Lakin kənd təsərrüfatı ÜDM-in yalnız 7%-ni təşkil edir. Azərbaycan məhsulları postsovet bazarlarında güclü brend tanınır və çox vaxt yüksək qiymətə satılır".

Macarıstan Baş naziri: "Avropa çətinliklərlə, böhranlarla üzləşib"

"Avropa regionu çətinliklərlə, müxtəlif böhranlarla üzləşib". APA xəbər verir ki, bunu Macarıstan Baş naziri Viktor Orban Bakıda keçirilən SPECA-nın Zirvə görüşündə çıxışı zamanı deyib.

O bildirib ki, Avropada Şərqlə bağlı iki fikir var: "Bəzilərində görə, biz Şərqdən uzaqlaşmalıyıq, lakin müəyyən ölkələr bunun əksinə inanır. Macarıstan Şərqlə sıx əməkdaşlıqda maraqlıdır və bunu təşviq edir".

Orban deyib ki, Mərkəzi Asiya və Avropa arasında marşrutların yaradılması vacibdir.

"Avropa və Asiya regionu arasında müasir və təhlükəsiz nəqliyyat marşrutlarının yaradılması Macarıstan iqtisadiyyatı üçün də çox vacibdir. Macarıstan inkişaf etmiş Şərqi və Qərbi şirkətləri arasında körpü rolunu oynaya bilər".

lər. Biz Mərkəzi Asiyayı, region ölkələri arasında əməkdaşlığı gücləndirən bütün təşəbbüsləri dəstəkləyirik".

İlin sonuna qədər azad olunmuş ərazilərdə 5500 nəfər məskunlaşacaq

2026-cı ilə qədər ümumilikdə 100 yaşayış məntəqəsinin bərpa olunması və təxminən 140 min nəfər əhəlinin işğaldan azad olunmuş ərazilərə qayıtması nəzərdə tutulur.

APA-nın Qarabağ bürosu xəbər verir ki, bunu işğaldan azad olunmuş Cəbrayıl rayonunun Soltanlı kəndinin təməlqoyma mərasimində jurnalistlərə açıqlamasında Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin sədri Anar Quliyev deyib.

O bildirib ki, 100 yaşayış məntəqəsinin əhəmiyyətli hissəsinin 68-i Şərqi Zəngəzur iqtisadi rayonuna aiddir: "Bu gün çox əlamətdar gündür. Bu gün Soltanlı kəndinin, işğaldan azad olunmuş ərazilərdə növbəti yaşayış məntəqəsinin təməli qoyuldu. Bu Böyük Qayıdış Dövlət Proqramı çərçivəsində aparılan çox genişmiqyaslı işlərin bir hissəsidir. Daha bir uğurumuzdur. Bilirsiniz ki, bu proqram çərçivəsində 2026-cı ilə qədər ümumilikdə 100 yaşayış məntəqəsinin bərpa olunması və təxminən 140 min nəfər əhəlinin bu ərazilərə qayıtması nəzərdə tutulur".

Bütün şəhərlərin Baş planları üzərində işlərin başa çatdığını bildiren Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin sədri Anar Quliyev ilin sonuna qədər 5000-dən artıq, təxminən 5500 nəfərin müxtəlif yaşayış məntəqələrinə məskunlaşacağını da əlavə edib: "Bütün şəhərlərin Baş planları üzərində iş başa çatıb. Şəhərlərdə genişmiqyaslı tikinti gedir. Bildiyiniz kimi, Füzuli, Laçın kimi bəzi şəhərlərimizə artıq əhali köçüb və məskunlaşıb. Digər yaşayış məntəqəsinə yenə də əhali köçüb. Bu hər gün davam edən prosesdir. Bu gün Füzuliyə daha bir qrup əhali köçürülüb".

Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin sədri əlavə edib ki, Soltanlı kəndi Cəbrayıl rayonunu ərazisində artıq 5-ci yaşayış məntəqəsidir.

Anar Quliyev bu kənddə 6 mindən çox əhəlinin yaşaması üçün şəraitin yaradılacağını da vurğulayıb.

"Soltanlı kəndi Cəbrayıl rayonu ərazisində artıq 5-ci yaşayış məntəqəsidir ki, bərpasına başlanılıb. Şəhərdən sonra 3 kənddə də buna qədər işlər başlanılmışdır. Bu gündən etibarən Soltanlı bərpa olunacaq. Soltanlının xüsusi yeri var. Çox strateji mövqeyə malik böyük kənddir. Əsas nəqliyyat dəhlizi, logistik mərkəz, o cümlədən nəqliyyat yolu rolunu oynayacaq. Çox əhəmiyyətli azad iqtisadi zonanın yaxınlığında yerləşən yaşayış məntəqəsidir. Bu da təbii ki, kəndin planlaşdırılmasını şərtləndirən amillərdən biridir. Eyni zamanda, kəndin əvvəllər işğaldan əvvəl mövcud olmuş nəqliyyat, yol-küçə şəbəkəsi əsas götürülüb. Təbii landşaft əsas götürülüb. İnşallah, bu kənddə 6 mindən çox əhəlinin yaşaması üçün şəraitə malik olacaq. Burda həm fərdi evlər, hansılar ki, çoxluq təşkil edəcək, nəzərdə tutulub".

Soltanlı kəndində aparılacaq işlər barədə məlumat verən Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin sədri onu da əlavə edib ki, kənddə mənzillərin həm fərdi, həm də çoxmənzilli şəkildə inşa olunması nəzərdə tutulub: "Amma eyni zamanda, 4-5 mərtəbəli binalar inşa olunacaq. Ətrafda artıq qeyd etdiyim böyük sayda iş yerləri ilə yanaşı, kəndin özündə də kənd təsərrüfatı məhsullarının emalı, müvafiq anbarlar və bir sıra sosial obyektlər həmin sakinlər üçün iş yerləri deməkdir. Kəndin öz xəstəxanası, məktəbi, inzibati binası olacaq, digər sosial müəssisələr, idman kompleksi və yaşayış üçün zəruri olan infrastruktur ən yüksək səviyyədə yaradılacaq".

Komitə sədri həmçinin, qeyd edib ki, işğaldan azad olunmuş ərazilərin planlaşdırılması işi hazırda da davam etdirilir: "Qeyd olunan 100 yaşayış məntəqəsinin təxminən 80 faizinin Baş planları artıq bu il bitəcək. Növbəti ildən qalan hissənin də icrası həyata keçiriləcək. 2026-cı ildən bu proqramla bu günə nəzərdə tutulan yaşayış məntəqələrinin hamısı addım-addım layihələndiriləcək və öz sakinlərini qəbul edəcək".

Ermenistan rəhbərliyinin güc mərkəzləri arasında ikibaşlı və təhlükəli oyunu davam edir. Sırr deyil ki, İrəvan Bakı ilə sülh müqaviləsinin məhz Qərb paytaxtlarından birində imzalanmasına can atır. Çünki özünü havadarları arasında daha inamlı, arxalı-dayaqlı hiss edir.

da Qarabağın "Q"-sı belə olmasın. Yaxud bir "Q" olacağı, başqa bir "Q" (Qərbi Zəngəzur) da olacaq.

Ancaq belə görünür, İrəvan müqavilədə "artsax" bəndinin olmasını və bundan dolayı Bakının üzərinə konkret öhdəlik qoyulmasını xəyal edir. Paşinyan iqtidarının

za bildirib ki, Bakı və İrəvanın daha vasitəçiyə ehtiyacı yoxdur.

Ermənistanın hakim partiyasından olan deputat Qaqik Melkonyan isə deyir ki, Rusiya Ermənistanla Azərbaycanla sülh müqaviləsi imzalamağa imkan verməyəcək. "Çünki Moskva Cənubi Qafqazda

dəqiqəlik antiterror tədbirləri şərtləri tamamilə dəyişib və layihənin icrası, daha öncədən nəzərdə tutulduğu kimi mümkün deyil. Əgər Nikol Paşinyanın Tbilisidə nümayiş etdirdiyi "sülh kəsişməsi xəritəsi"ni gözümüz önündə canlandırsaq, o zaman əsas niyyətin həm də Ermənistanı,

"Sülh Qərbdə imzalansın" israrının arxasındakı məkr - Bakı xəbərdarlığını edib

Elçin Mirzəbəyli: "Onlar Cənubi Qafqazda təsir dairələrini genişləndirmək və birbaşa müdaxilə - nəzarət imkanı əldə etmək üçün hüquqi əsas yaratmağa çalışırlar"

Qərbin nəzarətində olan hab-ölkəyə çevirməkdən ibarət olduğunu müəyyənləşdirə bilərik. Qərb Ermənistanı bölgənin kilid ölkəsinə çevirmək niyyəti güdür. Məqsəd isə istədikləri vaxt kilidi qapada-raq, yaxud hansısa təxribat törədərək, bölgəni iflic vəziyyətə salmaq, bununla da öz şərtlərini diqtə etməkdən ibarətdir".

E.Mirzəbəylinin sözlərinə görə, başqa bir aspekt isə sülh müqaviləsinin Rusiyanın iştirakı ilə imzalanmasına imkan verməməkdən ibarətdir. Çünki bu halda Rusiya birbaşa olmasa da, dolayısıyla zəmanətçi ölkə statusunu və bölgəyə təsir mexanizmlərini qoruyub saxlaya bilər: "Eyni zamanda, Rusiyanın iştirakı ilə sülh müqaviləsinin imzalanması postsovet məkanında mövcud olan digər problemlərin Moskvanın vasitəsilə həllinin mümkünüyü reallığını gücləndirə bilər ki, bu da Qərbin ayrı-ayrı münafiqlər üzərindən keçmiş SSRİ ərazisinə müdaxilə etmək imkanlarının tamamilə məhdudlaşdırılması deməkdir. Bizim üçün önəmli olan məqam, sülh müqaviləsinin, yalnız Azərbaycanla Ermənistanın iştirakı ilə, hər hansı bir xüsusi imtiyazlı vasitəçi, zəmanətçi və ya təminatçı olmadan imzalanmasıdır. Yalnız bu halda əldə olunan sülh, gələcəkdə üçüncü qüvvələrin əlində təzyiq alətinə çevrilməyə bilər. Əgər məsələyə, dövlətlərin suveren hüquqları və müstəqillikləri kontekstindən yanaşsaq, əslində Azərbaycanın təqdim etdiyi yanaşma, həm də Ermənistanın, nəhayət müstəqil hüququn real subyektinə çevrilməsi üçün yeganə yoldur. Amma təəssüf ki, Nikol Paşinyan və bütövlükdə isə erməni cəmiyyətinin əhəmiyyətli hissəsi bu gerçəkliyi anlamaq və dəyərləndirmək potensialında deyil".

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Qərblə birgə Bakıya qarşı son höqqəllərinin qayəsində böyük ehtimalla bu hədəf dayanır. Həm də guya Azərbaycanın sülh istəmədiyi görüntüsü yaratmaq istəyirlər. Bu da növbəti sübut.

"Azərbaycanla danışıqlarda vasitəçilərin iştirakı məcburi olan məsələlər var. Çünki elə məsələlər var ki, orada vasitəçilərin iştirakı çox mühüm rol oynayır".

Bunu Ermənistan xarici işlər nazirinin müavini Mnat-sakan Səfəryan bildirib. Onun sözlərinə görə, bu məsələlər "Qarabağdan gedən ermənilərin hüquqları"na aiddir. "Burada beynəlxalq mexanizmlərin olması vacibdir. Zəmanətlərin vacib olduğu başqa məsələlər də var".

İndi aydın oldumu niyə erməni tərəfi Bakının 5 prinsipi əsasında sülh sənədini imzalamaqdan qaçır? Hərçənd Azərbaycan haqlı olaraq hesab edir ki, Ermənistanla sülh müqaviləsinin imzalanması üçün artıq hər hansı əngəl qalmayıb. Bunu Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev bir daha noyabrın 22-də Böyük Britaniya və Şimali İrlandiya Birləşmiş Krallığının Xarici İşlər, Birlik Ölkələri və İnkişaf Ofisində Parlamentlə əlaqələr üzrə dövlət katibinin müavini, Avropa və Şimali Amerika üzrə dövlət naziri Leo Dokerkini qəbul edən zaman söyləyib. Öz növbəsində Minsk Qrupunun ABŞ-dan olan sabiq səfiri və ölkəmizdəki keçmiş səfir Metyu Bray-

Bu gün Kəlbəcər rayonunun Ermənistanın işğalından azad olunmasından 3 il keçir. İkinci Qarabağ müharibəsinin ilk günlərində döyüşlər gedən zaman Kəlbəcərin şimal hissəsi Azərbaycan Silahlı Qüvvələri tərəfindən işğalçılardan azad edilmişdi. Ordumuz Kəlbəcərin şimal hissəsində strateji yüksəklikləri götürərək erməni silahlı qüvvələrinin hərəkətlərini bu istiqamətdə böyük dərəcədə məhdudlaşdırma bildi və faktiki olaraq onlar Basarkeçər-Kəlbəcər yolundan istifadə edə bilmədilər.

Ordumuz bəzi istiqamətlərdə strateji nöqtələri götürərək Ermənistan ordusunun hərəkətlərini demək olar ki, iflic vəziyyətə salmışdı. 44 gün davam edən Vətən müharibəsinin yekununda Azərbaycan və Rusiya Prezidentlərinin, Ermənistanın baş nazirinin 2020-ci il noyabrın 10-da imzaladığı birgə bəyanata əsasən, Ermənistan Kəlbəcər rayonunu noyabrın 15-də boşaltmalı və ərazini tam olaraq Azərbaycana təhvil verməli idi. Lakin bu, 15 noyabrda reallaşmadı. Ermənistan vaxtın azlığını və relyefin çətinliyini əsas göstərərək noyabrın 25-dək vaxt istədi. Azərbaycan tərəfi Rusiya tərəfindən çatdırılan bu xahişi qəbul etdi. Beləliklə, Kəlbəcər rayonu noyabrın 25-də Azərbaycana təhvil verildi. Azərbaycan Ordusu 25 noyabrın ilk dəqiqəsindən Kəlbəcəre daxil oldu, 27 ildən artıq davam edən işğal başa çatdı, Kəlbəcər azad edildi. Xatırladaq ki, 1930-cu il 8 avqust tarixində inzibati rayon statusu verilən Kəlbəcərin 3054 kvadrat kilometr ərazisi var. İşğala qədər rayonun əhalisi 60 min nəfər təşkil edirdi. Rayonda 1 şəhər, 1 qəsəbə, 145 kənd və 55 inzibati ərazi dairəsi mövcud idi. Kəlbəcər rayonu Dağlıq Qarabağ müharibəsi başlayan dan iki tərəfdən mühasirədə idi. 1992-ci ildə Laçının işğalından sonra Kəlbəcərin daha bir tərəfi bağlandı və rayon 3 tərəfdən düşmən mühasirəsində qalmışdı. Kəlbəcərin Azərbaycanın digər bölgələri ilə əlaqəsi yalnız 3700 metr hündürlükdə olan Murov dağı vasitəsilə həyata keçirilirdi. Ermənistan silahlı qüvvələri Kəlbəcərin mühasirədə qalmasından yararlanaraq 1993-cü il aprelin 2-də oranı işğal etdilər. İşğal nəticəsində 511 dinc sakin öldürülüb, 321 adam əsir götürülüb və itkin düşüb, həmçinin Kəlbəcərin 60 min nəfər əhalisi respublikanın 56 rayonunun 770 yaşayış məntəqəsində müvəqqəti məskunlaşmağa məcbur olub. İşğal nəticəsində onlarla tarixi-mədəniyyət abidəsi, 97 məktəb, 9 uşaq bağçası, 116 kitabxana, 43 klub, 42 mədəniyyət evi, tarix-diyarşünaslıq muzeyi, 9 xəstəxana, 75 tibbi məntəqə, 23 ambulatoriya, 9 aptek, yüzlərlə inzi-

Azadlığının üçüncü ili - Kəlbəcər yenidən qurulur

Kəlbəcər Şəhəri Günü - Kəlbəcərin azad edilməsindən 3 il keçdi

batı bina, minlərlə mənzil, 100-lərlə maşın, texnika və s. talan edilmiş, dağıdılmış və rayonun milyardlarla manatlıq sərvəti Ermənistanla daşınıb. BMT-nin və ATƏT-in prinsiplərinə zidd olaraq 1999-cu ildən Kəlbəcər rayonu ərazisində ermənilərin qanunsuz məskunlaşdırılmasına başlanmışdı. Kəlbəcərin işğalından sonra 3205 sayılı iclasda BMT Təhlükəsizlik Şurası 822 sayılı Qətnamə qəbul edib. Qətnamədə bütün işğalçı qüvvələrin Kəlbəcər və Azərbaycanın digər işğal olunmuş rayonlarından dərhal çıxarılması tələb olunurdu. Lakin rəsmi İrəvan həmin Qətnaməni icra etmədi, beynəlxalq təşkilatlar isə onun icrasını tələb etmədi. 27 ildən artıq müddətdə BMT qətnaməsi kağız üzərində qaldı. Nəhayət Azərbaycan xalqı özü beynəlxalq qanunların aliliyini və tarixi ədaləti bərpa etdi. 27 sentyabr 2020-ci ildə başlanan Vətən savaşında Azərbaycan Ordusu Ermənistan ordusunu diz çökdürdü. Vətən müharibəsində əldə etdiyimiz qələbə nəticəsində imzalanmış üçtərəfli bəyanata əsasən, noyabrın 25-də Kəlbəcər rayonu Azərbaycana təhvil verildi. Kəlbəcər şəhəri də daxil olmaqla, rayonun 147 yaşayış məntəqəsi işğaldan azad edildi. Bununla həm də Azərbaycan BMT qətnaməsinin tələbini reallaşdırmış oldu.

2020-ci il noyabrın 26-da "Kəlbəcərin azad olunmasına görə" medalı təsis edilib. Mü-

zəffər Ali Baş Komandan, Prezident İlham Əliyevin sərəncamları ilə Kəlbəcər rayonunun işğaldan azad edilməsi uğrunda aparılmış döyüş əməliyyatlarında iştirak edərək şəxsi igidlik və şücaət nümayiş etdirmiş Azərbaycan Respublikası Silahlı Qüvvələrinin 1000-ə yaxın hərbi qulluqçusu "Kəlbəcərin azad olunmasına görə" medalı ilə təltif olunub.

Ölkənin cənub-qərb bölgəsinin zirvəsi hesab olunan Kəlbəcər rayonu dəniz səviyyəsindən 1500-3800 metr yüksəklikdə Tərtər çayı vadisində Kiçik Qafqazda yerləşir. Kəlbəcər antik dövrün abidəsi olmaqla, çox zəngin flora və faunası olan bir təbiət müzeyidir. Azərbaycanın ən mənzərəli və şəfa mənbəli rayonlarından biridir, burada tanınmış İstisu və digər çoxsaylı mineral bulaqlar, qızıl da daxil olmaqla, sayısız-hesabsız təbii sərvətlər yerləşir. Kəlbəcər təbiətində dünyada nadir sayılan dərman bitkiləri, ağaclar da yer alır. Kəlbəcərin bu sərvətləri, heyvandarlıq və turizm üçün də unikal imkanlara malik olması işğaldan sonra ermənilərin bu rayonda daha çox qanunsuz məskunlaşmasının səbəblərindən biri idi. Halbuki işğaldan öncə Kəlbəcərdə bir dəne də olsun erməni ailə yaşamırdı.

Ermənilər Kəlbəcərin təkcə təbii sərvətlərini deyil, infrastrukturunu, yaşı min ildən yuxarı olan tarixi abidələrini, məscidlərini də məhv

ediblər. Bütün bu vandalizmə, işğala Azərbaycan Ordusunun 44 günlük Vətən müharibəsi son qoymuş oldu. Ermənistan məğlub oldu və Kəlbəcərdən çıxmağa məcburi razılıq verdi.

Kəlbəcər azad edildikdən sonra müzəffər Ali Baş Komandan İlham Əliyevin azad olunmuş Kəlbəcəre ilk səfəri 16.08.2021-ci ildə reallaşmış. Bu səfər zamanı Azərbaycan dövlət bayrağı Kəlbəcər şəhərində ucaldılıb. Toğana-ı-Kəlbəcər avtomobil yolu üzərində Murovdağda inşa olunacaq 11.6 kilometrlik tunnelin təməlqoyma mərasimi keçirilib, 4,4 meqavat gücündə "Kəlbəcər-1" Kiçik Su Elektrik Stansiyasında aparılan yenidənqurma işləri ilə tanışlıq olub, 110/35/10 kV-luq "Kəlbəcər" yarımstansiyasının açılışı, Kəlbəcər-Laçın avtomobil yolu üzərində tikiləcək 3,4 km uzunluğunda tunnelin təməlqoyma mərasimi, Kəlbəcər şəhərində "N" saylı hərbi hissədə yaradılmış şəraitlə tanışlıq, Dağıdılmış "İstisu" sanatoriyasına, yeni tikilən 51 km uzunluğunda İstisu-Minkənd avtomobil yoluna baxış həyata keçirilib.

Prezidentin Kəlbəcəre 26 iyun 2022-ci il səfərində isə "Kəlbəcər-1" Kiçik Su Elektrik Stansiyasının, Kəlbəcər rayonunda hərbi hissələrin açılışı olub, Kəlbəcər-Laçın avtomobil yolunun inşası ilə tanışlıq, Kəlbəcər şəhərinin Baş planı ilə tanışlıq, İşğal və Zəfər muzeyləri kompleksinin təməl-

qoyma mərasimi, Kəlbəcər Rəqəmsal İdarəetmə Mərkəzinin təməlqoyma mərasimi Kəlbəcərdə "İstisu" mineral su zavodunun təməlqoyma mərasimi, Kəlbəcərdə "Çıraq-1" Kiçik Su Elektrik Stansiyasında tikinti işlərinin gedişi ilə tanışlıq, Kəlbəcərdə "İstisu" sanatoriyasının təməlqoyma mərasimi həyata keçirilib.

Ölkə başçının 27 may 2023-cü ildə Kəlbəcər səfərində isə Yanşaq kəndinin, Zallar kəndinin, Kəlbəcər şəhərində ilk yaşayış məhəlləsinin, 960 şagird yerlik məktəb binasının təməlqoyma mərasimi keçirilib, "Qamışlı" Kiçik Su Elektrik Stansiyasının,

"Meydan" Kiçik Su Elektrik Stansiyasının, Hərbi hospitalın açılışı olub.

Prezident İlham Əliyevin 25 avqust 2023-cü ildə Kəlbəcəre səfərində isə Zar kəndinin təməli qoyulub, "Çıraq-1" və "Çıraq-2" Kiçik Su Elektrik stansiyalarının, 5,3 meqavat gücündə olan "Soyuqbulaq" Kiçik Su Elektrik Stansiyasının açılışı olub.

Prezidentin 7 noyabr 2023-cü ildə Kəlbəcərin Vəngli kəndinə səfəri reallaşmış.

Həyata keçirilmiş və keçirilməkdə olan bu böyük miqyaslı işlər azad Kəlbəcərin yenidən qurulmasının Prezident İlham Əliyevin diqqətində olduğunu göstərir və Kəlbəcəre qayıdış gününü yaxınlaşdırır. Artıq verilən rəsmi məlumata görə, Kəlbəcəre sakinlərin qayıdışına gələn il başlanacaq.

Prezident İlham Əliyevin 31 iyul 2023-cü il tarixli Sərəncamı ilə Azərbaycan Respublikasının işğaldan azad edilmiş əraziləri üzrə şəhər günləri təsis edilib. Sözügedən Sərəncama əsasən 25 noyabr Kəlbəcər Şəhəri Günü kimi müəyyən olub. Prezidentin bu sərəncamı tarixi Qələbə günlərinin əbədiləşdirilməsinə xidmət edən təşəbbüsdür və cəmiyyətdə yüksək qiymətləndirilir.

Kəlbəcərin deputatı Aqil Məmmədov "Yeni Müsavat"a açıqlamasında bildirdi ki, bu gün 27 illik həsrətə son qoyulduğu günün üçüncü ildö-

nümünü yaşayırıq: "Doğma Kəlbəcərin azad olunmasının növbəti ildönümünü yaşamağın sevincini sözlərlə ifadə etmək çətinidir. Buna görə Cənab Ali Baş Komandanımız İlham Əliyevə, Müzəffər Ordumuza, müqəddəs şəhidlərimizə, qazilərimizə minnətdarıq. Azərbaycanın ərazi etibarilə ən böyük rayonu olan Kəlbəcər müharibənin ilk vaxtlarından ölkənin bir nömrəli strateji nöqtəsi sayılırdı. Qarabağın "qala qapısı" adlanan Kəlbəcərin işğalı ilə Ermənistan və Dağlıq Qarabağdakı separatçı rejim 3700 metr hündürlükdə olan Murov yüksəkliyini ələ keçirmişdi, həmçinin Dağlıq Qarabağla Ermənistan arasında ən yaxın quru yolu açılmışdı. Ermənistanla 110 kilometr sərhədi olan Kəlbəcər Azərbaycan üçün çox ciddi strateji əhəmiyyət daşıyırdı. Strateji əhəmiyyət daşıyan bu rayonun işğalı Azərbaycana baha başa gəlmişdi. Məhz bu üstünlükləri əldə etdikdən sonra çox keçmədi ki, Ermənistan qısa zamanda Azərbaycanın daha beş rayonunu işğal edə bilmişdi. Belə bir strateji əhəmiyyəti olan rayonun işğaldan azad edilməsi son dərəcə böyük tarixi uğurdur. Ermənistan Kəlbəcəri Azərbaycana qaytarmaq niyyətində olmadığını uzun illər idi dəfələrlə bəyan edirdi. 44 günlük Vətən müharibəsində ordumuz işğalçı ordunu diz çökdürdü. Ermənistan ələ ağır məğlubiyyətlə üz-üzə qaldı ki, Kəlbəcər kimi böyük əraziyə və əhəmiyyətə malik rayonu Azərbaycana-öz sahibinə döyüşsüz qaytarmağa məcbur qaldı. Cənab Prezident İlham Əliyevin yürütdüyü qətiyyətli siyasət, həyata keçirdiyi mükəmməl hərbi taktika sayəsində Kəlbəcər rayonu bir güllə atılmadan, bir itki verilmədən azad edildi".

Deputat dedi ki, bu gün Kəlbəcərdə tikinti, quruculuq işləri həyata keçirilib, Kəlbəcər yenidən qurulur.

A.Məmmədov bildirdi ki, Kəlbəcərin təbii enerji potensialı da yüksəkdir. Ən çətin relyefə malik olan Kəlbəcər dağlarından elektrik xətləri çəkilib. Kiçik Su Elektrik Yarımstansiyaları inşa olunub, istifadəyə verilib: "Prezidentimizin təsdiqlədiyi 2023-2026-cı illəri əhatə edən "Qarabağa Böyük Qayıdış" Proqramında Kəlbəcər rayonunda da çox böyük tikinti quruculuq işlərinin həyata keçiriləcəyi əksini tapır. Artıq sözügedən Proqrama uyğun işlərin həyata keçirilməsinə başlanıb. Ağdərənin erməni separatçılarından azad edilməsi Kəlbəcərdə tikinti-quruculuq işlərinin sürətlənməsinə təkan verəcək".

Kəlbəcər Şəhəri Günü bu gün Kəlbəcər rayonunda, paytaxt Bakıda və ölkəmizin digər bölgələrində tədbirlərlə qeyd olunacaq.

□ **Etibar SEYİDAĞA,**
"Yeni Müsavat"

Vladimir Putinin tapşırığı ilə Rusiya Fövqəladə Hallar Nazirliyinin İl-76 təyyarəsi vasitəsilə Qarabağı tərk etmiş ermənilər üçün İrəvana 40 ton humanitar yardım göndərilib. Bu, Bakının bir günlük antiterror tədbirlərindən sonra ilk belə faktdır.

Görəsən, Moskvanın "humanizm damarı"nı tutub, yoxsa torbada yenə "pişik" var?

"Qarabağ ermənilərinin Rusiyadan göndərilən ərzağa, adyala, yorğan-döşək dəstinə o qədərmi ehtiyacı var?"

Belə bir ritorik sualı "Atlas" Araşdırmalar Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu Rusiyanın Ermənistanla "humanitar yardım" göndərməsini şərh edərkən səsləndirib. O bildirib ki, Qarabağda yaşamış ermənilər iki aya yaxındır bölgəni tərk edib və Ermənistanın müxtəlif bölgələrində yerləşiblər: "Ermənistan hökuməti onlara maliyyə və ərzaq yardımını ayırıb. Üstündən bu qədər müddət keçdikdən sonra Kremlin Qarabağ ermənilərinə yardım göndərməsi Azərbaycana xoş olmayan mesajdır. Görünür, Kremldəkilərin Paşinyandan xoşları gəlməyə, erməni separatizminə olan ümidləri itməyib. Rusiya 1-ci Qarabağ müharibəsi zamanı yurduunu tərk edən və ağır şəraitdə yaşayan yüz minlərlə azərbaycanlıya o illərdə yardım etdimi? Xatırlamıram. Kreml Qarabağ ermənilərinə yardım göndərməklə Fransa və ABŞ-dan daha "irəli" getdi".

Onu da qeyd edək ki, Qarabağdan Ermənistanla könnüllü miqrasiya edən ermənilərin yalnız 1143 nəfəri hazırda yataqxana və sosial evlərdədir. Yerdə qalanlar öz evlərində və yaxud boş mənzillərdə yerləşiblər. Kremlin "humanitar" jesti nəyin təzahürüdür, Bakıdan narazılığınımı? Bəs BMT TŞ-nin budəfəki iclasında 5 daimi üzvdən biri kimi Rusiya ABŞ və Fransa ilə birləşib əleyhimizə birgə hərəkət edə bilərmi? Belə təhlükə varmı? Axı ermənilərin Qarabağa qayıdışı Moskvaya da əl verir. Ən azından Azərbaycana qarşı "separatizm kartı"na təzədən əldə etmək şansı yaranır. Hərçənd Qərb (ABŞ və AB) Rusiyanı regiondan çıxarmağa, Qarabağda özünün "sülhməramlıları"nın olmasına çalışır.

BAXCP sədrinin müavini, politoloq Elçin Mirzəbəyli "Yeni Müsavat"a bildirdi ki, Qərb təsisatlarının Azərbaycan ərazilərini könnüllü şəkildə tərk edən ermənilərə yardımlarından sonra Rusiyanın da adekvat addım atacağı gözlənilən idi: "Qərbin sentyabrın 20-dən öncə davamlı olaraq, tənqidat xarakterli "humanitar yük" şoularından sonra Rusiyanın Ağdam-Xankəndi yolu ilə ermənilərə yardım göstər-

ABŞ, Fransa və Rusiyanın ortaq "Qarabağ marağı" - BMT TŞ-də Azərbaycana təhlükə varmı...

Elçin Mirzəbəyli: "Bu, siyasi xarakterli bir aksiyadır"

Əli Orucov: "Azərbaycan Rusiya ilə bağlı münasibətdə ehtiyatını əldən verməməlidir"

Kənan Novruzov: "Putin bu addımı ilə Paşinyana xatırladır ki..."

diyini xatırlamaqla, ümumi mənzərəni göz önünə sərgiləmək olar. Mövcud olduğu zaman kəsiyində USAID-in "humanitar" missiya həyata keçirməsi ilə bağlı çox azsaylı faktlar var. Bu, təşkilatın fəaliyyət dairəsinə daxil olan ən son məsələlərdən biridir. Bu da yalnız təcili, həyati vacib məqamlarda həyata keçirilir. Azərbaycan ərazilərini könnüllü şəkildə, rahatlıqla tərk edən, Ermənistanla daimi əlaqələri olan, əksəriyyətinin Ermənistanda, Rusiyada və digər ölkələrdə evi, biznesi olan erməni əsilli şəxslərin, indiki şəraitdə "təcili", "zəruri" yardıma nə kimi ehtiyacı ola bilər ki? Bəllidir ki, bu siyasi xarakterli bir aksiyadır. Nəzərə alsaq ki, ölkəmizi könnüllü tərk edən ermənilər 3 ilə yaxın bir zaman kəsiyində Rusiya sülhməramlılarının müvəqqəti səlahiyyət zonasına daxil olan Azərbaycan ərazilərində yaşayıblar, o zaman onlara Rusiya tərəfindən yardım göstərilməsinin, az da olsa məntiqi izahı var. Baş verənlərin mahiyyəti isə, aydın və sadədir. Qərb Azərbaycan ərazilərindən Ermənistanla köçən şəxsləri öz himayəsinə götürməklə, onların öz canişininə - Nikol Paşinyana qarşı çıxış etmələrinə mane olmaq, həmçinin onların vasitəsilə Azərbaycana təzyiq imkanları əldə etmək istəyir. Hazırda Qərbin sülh müqaviləsi ilə bağlı danışıqları Ermənistan vasitəsilə bloklaşmasının və Azərbaycana qarşı yalan, böhtan və qarayaxma üzərində qurulmuş kampaniya aparmasının əsas səbəbləri də, nəyin bahasına olursa-olsun Nikol Paşinyanın hakimiyyətdən getməsinə zəmin

yarada biləcək hadisələrin qarşısını almaq, Rusiyanın Ermənistanla və ermənilərə təsir imkanlarını mümkün qədər azaltmaq, sülh prosesində bölgəyə müdaxilə üçün hansısa mexanizmlərin yer almasına nail olmaqdır. Bunu bölgə dövlətləri kifayət qədər yaxşı başa düşürlər və şübhəsiz ki, bu olanların pozulması üçün adekvat tədbirlər həyata keçirmək məcburiyyətindədirlər. Mənə görə, 40 tonluq "humanitar yardım", həm də xəbərdarlıq xarakteri daşıyır və çox güman ki, yaxın zamanlarda Ermənistan hakimiyyətini ciddi çağırışlar qarşısında qoyacaq addımların şahidi olacağıq".

AMİP liderinin köməkçisi, siyasi ekspert Əli Orucov Rusiya ilə münasibətlərdə hər zaman ehtiyatlı olmağın tərəfdarıdır: "Rusiya regionda əsas təhlükə olaraq qalır və ikibaşlı oyununu da davam etdirir. Bu gün Moskva Paşinyan hökumətinə qızğın, qəzəbli ola və Ermənistanın Qərbin əlində alətə çevrilməsindən qıcıqlana bilər. Yaxud da Ukraynaya hərbi təcavüzünə görə beynəlxalq sanksiyalar altında Azərbaycan və müttəfiqi Türkiyəyə ciddi ehtiyacı yarandığından hər iki dövlətin maraqlarına güzəşt etməsi də açıq aydındır. Lakin unutmayaq ki, Ermənistan adlı dövləti Rusiya yaradıb və tarixən yüz illər boyu erməni kartından öz məqsədləri üçün səmərəli şəkildə istifadə edib. Paşinyan bu gün var, sabah olmayacaq. Bu heç də o demək deyil ki, İrəvan Qərptə və Qərbin bir parçasına çevriləcək, yaxud da indiki siyasət davamlı olacaq. Ermənistan elə bir coğrafi məkan-

da yerləşir ki, həmin məkanda Qərbə münasibət birmənalı deyil. Hətta deyirdim ki, mənfi əks-səda doğurur. Ermənistan Rusiyanın forpostudur və Paşinyan nə qədər cəhd etsə də, bu "statusu" dəyişə bilməz. 44 günlük müharibə və ondan sonrakı proseslərdə Rusiyanın əvvəlki tək birtərəfli və qatı ermənipərəst mövqe tutmasından incik düşən erməni ictimaiyyətini bir qədər sakitləşdirmək, həmçinin anti-Rusiya əhvalı dəyişməyə ehtiyac var. Eyni zamanda nümayiş etdirmək lazımdır ki Rusiya daima erməni xalqının yanındadır. 40 ton yük əslində elə də böyük yardım deyil. Lakin bunun siyasi çəkisi fərqlidir. Bu Ermənistan üzərindən siyasət quran və regionda fəallaşmağa can atan regiondan kənar oyunçulara da bir göstəridir. Məni narahat edən odur ki, Moskva Cənubi Qafqazda, xüsusən də, Azərbaycanda nəzarət və təzyiqi saxlamaq üçün köç edən ermənilərin bir qismini geri Qarabağa, Xankəndinə və digər ərazilərin qaytarılmasını həyata keçirə bilər. Ukraynadakı müharibə sonuzadək davam edə bilməz və əvvəl axır nəticəsindən asılı olmayaraq bitəcək. Və Rusiyanın postsovet məkanına diqqəti artacaq. Xüsusən də Cənubi Qafqaza istiqamətlənəcək. Əgər indiki reallıqlarla və normalaşma uğurlu alınsa, o zaman Moskvanın Cənubi Qafqazda möhkəmlənməsi çətin olardı. Odur ki, təcrübədən çıxmış "parçala və hökm sür", yaxud xalqları üz-üzə qoymaq taktikası Kreml üçün çox gereklidir. Bəzən belə düşünmək olar ki, Putinin göndərdiyi yardım sırf

Fidan: "ABŞ və bəzi müttəfiqlər Türkiyənin mübarizə apardığı terror təşkilatlarına dəstək verir"

Türkiyə milli təhlükəsizliyini təhdid edən hər addıma qarşı mübarizə aparacaq. APA-nın Türkiyə müxbirinin verdiyi xəbərə görə, bu barədə Türkiyə xarici işlər naziri Hakan Fidan "Stratcom-2023" adlı toplantıda çıxışı zamanı bildirib.

O qeyd edib ki, başda ABŞ olmaqla, bəzi müttəfiq ölkələr Türkiyənin mübarizə apardığı terror təşkilatlarına dəstək verir.

Türkiyəli nazir həmçinin, ölkəsinin Rusiya-Ukrayna müharibəsində uğurlu vasitəçi rolunu vurğulayaraq, Ankaranın bu istiqamətdə lazımi addımlar atmağa hazır olduğunu əlavə edib.

Hakan Fidan onu da qeyd edib ki, İsrail Qəzzada törətdiyi qətləmlərlə iki dövlətli sülh prinsipini məhv edir. Nazirin sözlərinə görə, artıq müstəqil Fələstin dövlətinin qurulması bir reallıqdır.

insani mənə kəsib edir. Ancaq nəzərə almaq lazımdır ki, diplomatiyada hətta humanitar yardımın da bir siyasi anlamı var. Görünən o ki, bu humanitar yardım adı ilə verilən mesajın arxasında Rusiyanın məkrli planları mövcuddur. Rusiyanın Azərbaycanla indiki əlaqələrinə və münasibətlərinə çox da aludə olmağın tərəfdarı deyiləm. Rusiyanın istərsə qonşuları ilə, istərsə də, digər müttəfiqləri ilə bağlı sabit və etibarlı mövqeyi olmayıb. Bununla belə yaxın müddət ərzində BMT TŞ-də Azərbaycanla bağlı müzakirəyə çıxarılaçaq məsələlər barədə Fransa və ABŞ-la eyni mövqedən çıxış edərək Azərbaycan əleyhinə çıxacağını düşünmürəm. Həm də ona görə ki, hər iki dövlətlə regionda rəqabətdədir və bir-birlərinə güzəşt edə-cəkləri inandırıcı deyil. Rusiyanın regionda öz maraqları və öz oyunları var. Odur ki, Azərbaycan Rusiya ilə bağlı münasibətdə ehtiyatını əldən verməməlidir. Qərblə münasibətlərini düzəltməyə çalışmalıdır".

Beynəlxalq Münasibətlər və Diplomatiya Araşdırmaları Mərkəzinin eksperti Kənan

Novruzov isə qeyd etdi ki, Vaşinqton, Paris və Moskvanın Cənubi Qafqazla bağlı maraqları həmişə oxşar olub: "Onlar Qarabağ kartından istifadə edərək bölgədəki təsir güclərini artırmağa çalışıblar. Sadəcə olaraq son zamanlar yaranan geosiyasi reallıqlar bu maraqların fərqli formada və dərəcədə təzahürünə şərait yaradır. Rusiyanın son zamanlar məsələyə daha loyal, Paris və Vaşinqtonun isə daha aqressiv yanaşması bununla bağlıdır. Əlbəttə, "humanitar yardım" oyunu heç də xoşagələndir deyil. Rusiya, ola bilsin, bununla ondan üz döndərməkdə olan Ermənistan hakimiyyətinə mesaj verir. Və İrəvanın Moskvadan nə qədər asılı olduğunu göstərməyə çalışır. Bəlkə də, Putin bu addımı ilə Ermənistan baş naziri Nikol Paşinyana xatırladır ki, Moskva hələ də İrəvan üçün "hava yastığı" ola bilər. Hər halda bu prosesin Paşinyanın sürətlə Kremldən uzaqlaşdığı vaxtda baş verməsi diqqət çəkir. Amma bizim üçün ciddi təhlükənin olduğunu düşünmürəm".

□ **Cavansir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

Noyabrın 7-dən anbarlardakı qazdan istifadəyə başlayan Avropa İttifaqı ölkələri bu prosesi getdikcə sürətləndirirlər. “Gas Infrastructure Europe”nin məlumatına görə, noyabrın 22-də Aİ ölkələrindəki anbarlardan 328 milyon kubmetr qaz götürülüb, 13 milyon kubmetr vurulub.

Noyabrın 7-dən bəri Aİ ölkələri anbarlardan 1,94 milyard kubmetr qaz götürüblər. Eyni zamanda yeraltı qaz anbarlarından onların maksimal doldurulmasına çatdığı andan 16-cı gündəlik qaz götürülməsi həcmi əvvəlki beş il ərzində bu günə olan orta göstəricidən 20 faiz azdır.

Hazırda Avropanın qaz anbarları 98,4 faiz doludur bu da son beş il ərzində bu tarix üçün orta göstəricidən 11,19 faiz bəndi yüksəkdir. Anbarlarda 108,47 milyard kubmetr qaz var. Bu həftə Mərkəzi və Qərbi Avropada havaqların əhəmiyyətli soyuması gözlənilir. Bir sıra ölkələrdə temperatur mənfi zonaya keçəcək. Eyni zamanda külək enerjisinin Aİ elektrik enerjisi istehsalında payı noyabrda 24 faizə yüksəlib.

Noyabrda terminallardan Avropa qaz nəqli sistemində LNG daxilolmaları oktyabr ayı ilə müqayisədə 23 faiz artıb. Hazırda mayeləşdirilmiş qazın yenidən qazlaşdırılması və onun Avropa boru kəmərlərinə vurulması gücünün 62 faizindən istifadə olunur. Oktyabrda Avropada qazın orta alış qiyməti 1 min kubmetr üçün 513 dollar təşkil edib, noyabrda isə 516 dollara qədər artıb.

Avropanın aparıcı iqtisadiyyatlarına malik Fransa və Almaniya sənaye istehsalının azalması qaza tələbatı aşağı salır. Ötən il Avropa İttifaqı üzrə qaz istehlakında 10 faizə yaxın azalma qeydə alınıb, bu il istehlakda artımın olacağı gözlənilir. Bu vəziyyətdə Avropa İttifaqı əlavə qaz həcmələrini əldə etmək üçün hərəkət etməyə tələsmir. Bu passivlik xüsusilə boru qazı idxalı sahəsində daha güclü hiss olunur. Ötən il Azərbaycan, Əlcəzair, Norveç kimi boru qazı tədarükçülərinə ardı-arası səfərlər edərək mümkün qədər çox əlavə qaz həcmi əldə etməyə çalışan Avropa rəsmiləri hazırda çox rahat görünür. Diqqətlər maye qaz mənbələrinə yönəlib, Avropa ölkələri müxtəlif mənbələrdən maye qaz almasına dair müqavilələr imzalayırlar.

Hazırda əsas maye qaz istehsalçıları olan ABŞ, Qətər, Avstraliya və bə-

Ötən il qapı-qapı gəzib qaz istəyirdilər, bu il isə...

Avropa İttifaqı cənub-şərq qanadının enerji təhlükəsizliyinə diqqəti nə vaxt artıracacaq?

yük istehsal güclərinin yaradılması layihələri icra olunmaqdadır. Beynəlxalq Enerji Agentliyinin (IEA) illik “World Energy Outlook” hesabatının müəllifləri hesab edirlər ki, bu layihələr üzrə istehsalın başlanması 2030-cu illərə doğru qaz bazarında təklif bolluğu yaradacaq. Təklif bolluğu isə bazarda təbii qazın qiymətindəki volatilliyin qarşısını alacaq, onun ucuzlaşmasını şərtləndirəcək. Onların fikrincə, qısa müddətdə təbii qaz qiymətlərindəki dəyişiklik davam edəcək, lakin 2025-ci ildən sonra yeni LNG layihələrinin tətbiqi ilə vəziyyət dəyişəcək ki, bu da “bazarların tarazlığını pozacaq və tədarüklə bağlı narahatlığı aradan qaldıracaq”.

Hesabatda qeyd edilir ki, artıq tikintisi davam edən və ya yekun investisiya qərarı qəbul edilən layihələr 2030-cu ilə qədər LNG istehsalını ildə 250 milyard kubmetr artırmalıdır ki, bu da bugünkü global tədarükün yarısına bərabərdir. Qlobal maye qaz təklifində ən əhəmiyyətli artım 2025-ci ildən 2027-ci ilə qədər gözlənilir. Yeni layihələrin yarından çoxu ABŞ və Qətdə yerləşir.

BEA-nın fikrincə, yeni LNG istehsalının tətbiqi global qaz bazarında tarazlığa nail olmağa imkan verəcək,

lakin onun istehlakının artım tempi yavaşdır. Tələb və təklif 4,3 trilyon kubmetrə qədər artacaq ki, bu da 2022-ci ilə müqayisədə 161 milyard kubmetr və 140 milyard kubmetr (təxminən 4 faiz) çoxdur. Eyni zamanda, 2050-ci ilə qədər analitiklər qaza tələbat və təklifin 3 faiz azalacağını və ildə 4,17 trilyon kubmetrə düşəcəyini proqnozlaşdırırlar.

BEA-nın icraçı direktoru Fəti Birl Almanyanın “Sueddeutsche Zeitung” qəzetinə bildirib ki, yaxın illərdə global bazarlara maye qazın böyük axını baş tutacaq. Bu axın əsasən ABŞ və Qətdən reallaşacaq – hazırda hər iki ölkədə maye qaz istehsalının kəskin artımını nəzərdə tutan nəhəng layihələrin icrasına başlanılıb. Həmin layihələr çərçivəsində istehsal olunacaq əlavə maye qaz həcmi 2025-ci ilin əvvəllərindən bazara daxil olmağa başlayacaq ki, bu da qiymətləri kəskin şəkildə aşağı çəkəcək. BEA rəhbərinin fikrincə, yeni təbii qaz hasilatı layihələrinə pul yatırmaq böyük risklər yaradır: “Kim belə layihələrə sərmayə qoyacaqsa, onu itirmək təhlükəsi ilə üzləşəcək”.

Qeyd edək ki, ötən il Avropa Komissiyasının əlyanında üz tutduğu təbii qaz ixracatçılarından biri də Azərbaycan idi. Avropa Komis-

siyasının prezidenti Ursula fon der Lyayen Bakıya gələrək Azərbaycanla enerji əməkdaşlığına dair memorandum imzaladı, Bakıdan 2027-ci ilədək Avropaya qaz nəqlini ikiqat artırmağı xahiş etdi. Hazırda Azərbaycan bu memorandumda nəzərdə tutulan müddəaların icrası üçün real addımlar atır, lakin müəyyən ehtiyatlar toplayan Avropa İttifaqından əvvəlki aktivlik müşahidə olunmur. Üstəlik, bir sıra Qərb mənbələri Azərbaycanın qaz ixracını artırmaq potensialının olmadığı görüntüsü yaratmaqla məşğuldular.

Azərbaycan isə öz planlarını həyata keçirmək üçün fəaliyyətlərini davam etdirir. 2023-cü ilin yanvar-oktyabr aylarında Azərbaycanda 40,1 milyard kubmetr təbii qaz hasil edilib. Qazın 10,7 milyard kubmetri “Azəri-Çıraq-Günəşli”dən, 21,8 milyard kubmetri “Şahdəniz”dən, 0,5 milyard kubmetri “Abşeron”dan, 7,1 milyard kubmetri SOCAR üzrə hasil olunub. Ötən ilin müvafiq dövrünə nisbətən 4,2 faiz, yəni 1,6 milyard kubmetr artımla qaz hasil edilib.

Bu ilin 10 ayında Azərbaycan 11 milyard 409 milyon 531,09 min dollar dəyərdə 20,4 milyard kubmetr qaz ixrac edib. Dövlət Statistika Komitəsinin məlu-

matına görə, bu dövrdə idxalımız 326 milyon 571,79 min dollar dəyərlə 2 milyard 96 milyon kubmetr təşkil edib. Ötən ilin eyni dövründə qaz idxalımız 79 milyon 372,04 min dollar dəyərlə 680 milyon 244,22 min kubmetr olmuşdu. Bu ilki idxalın 182 milyon 801,16 min dollarlıq 1 milyard 281 milyon kubmetri Türkmənistandan, 143 milyon 225 min dollarlıq 800 milyon 666 min kubmetri Rusiyadan, 541,09 min dollarlıq 14 milyon 255 min kubmetri İrandan reallaşmış. Bu dövrdə Rusiyaya 55 milyon 510,51 min dollarlıq 326 milyon 532,4 min kubmetr, İrana isə 434,98 min dollarlıq 11 milyon 460,13 min kubmetr qaz ixracımız qeydə alınıb.

Bundan əlavə, Avropaya 9,8 milyard kubmetr, Türkiyəyə 8,1 milyard kubmetr, Gürcüstana isə 1,9 milyard kubmetr qaz satılıb. Bu müddətdə Türkiyəyə TANAP-la 4,7 milyard kubmetr qaz nəql olunub.

Bu günlərdə energetika naziri Pərviz Şahbazovun Budapeştdə Macarıstanın xarici işlər və ticarət naziri Peter Siyarto və energetika naziri Csaba Lantos ilə görüşlərində Azərbaycan qazının bu ölkəyə nəqli məsələsi müzakirə olunub. İyun ayında SOCAR ilə Macarıstanın ən böyük təbii qaz topdanasatış şirkəti olan “MVM CEEnergy Zrt.” arasında 100 milyon kubmetr həcmində təbii qazın satışına dair müqavilə imzalanıb.

Avqustda isə Siyarto 1 milyard kubmetrlik qaz alışına dair razılaşma əldə olunduğunu elan edib.

Bundan əlavə, Azərbaycan imzalanmış sazişə uyğun olaraq gələn ildən Serbiyaya qaz nəqlinə başlayacaq. Bu ilin fevralında Bolqarıstan və Serbiyanın qaz nəqli sistemlərini birləşdirmək üçün nəzərdə tutulmuş interkonnektorun tikintisinə başlanılıb. Bu ilin sonuna, ən geci yeni ilin bi-

rinci rübünün sonuna kimi onun tikintisinin başa çatdırılacağı gözlənilir. Müvafiq olaraq, interkonnektor hazır olduqdan sonra Azərbaycan Serbiyaya 400 milyon kubmetr qaz ixrac etmək iqtidarındadır. Bu kiçik həcmdir. Gələcəkdə Serbiya Azərbaycandan hər il 1,5 milyard kubmetr qaz idxal etmək istəyir.

Azərbaycan qazını Bolqarıstana çatdıran Yunanıstan-Bolqarıstan birləşdirici boru kəmərinin (İGB) illik ötürücülük gücü 2025-ci ildə indiki 3 milyard kubmetrdən 5 milyard kubmetrə qədər artırılabilir. Bolqarıstan mətbuatının yazdığına görə, qaz kəmərinin ötürücülük qabiliyyətinin genişləndirilməsinə bu ilin yayından başlanılıb. Prosesin yekunlaşdırılması istiqamətində növbəti addımlar İCGB tərəfindən qonşu ötürücü sistem operatorları ilə razılaşdırılaraq həyata keçirilir.

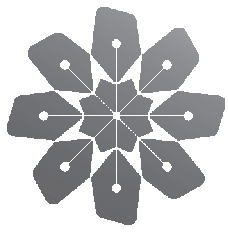
Qaz kəmərinin Yunanıstan və Bolqarıstanın qonşu ötürücü sistemləri ilə birləşdirilməsi nöqtələrində ötürücülük qabiliyyətinin artırılması üçün birgə texniki tədqiqatların başlanması gözlənilir.

Xatırladaq ki, Bolqarıstanın “Bulgargaz” şirkəti “Şahdəniz-2” layihəsi çərçivəsində “Şahdəniz” konsorsiumu ilə ildə 1 milyard kubmetr qazın nəqli ilə bağlı müqavilə imzalayıb.

Avropanın şimalı və mərkəzindən fərqli olaraq Cənubi Avropa ölkələri qaz təchizatında ciddi problemlərlə üzləşirlər. Ukrayna Rusiya qazının öz ərazisindən nəqlini 2024-cü ilin dekabrından sonra tam dayandıracağını açıqlayıb. Bu isə Cənub-Şərqi Avropa ölkələri üçün böyük problemlər yaradacaq. Azərbaycan qazı bu problemlərin aradan qaldırılmasında böyük rol oynaya bilər...

□ **Dünya SAKİT,**
“Yeni MİSAVAT”

**Azərbaycan
Respublikasının
Medianın İnkişafı
Agentliyi**

Gender, ailə və demoqrafiya məsələlərinin işıqlandırılması

Bir neçə gün öncə millət vəkili Siyavuş Novruzov parlamentdə 2 uşaqdan sonra ailələrə güzəşt nəzərdə tutulmasını təklif etmişdi. Deputat qeyd edib ki, ailəyə yalnız 5 uşaqdan sonra müəyyən güzəştlərin verilməsi yaxşı deyil. “2 uşaqdan sonra təminat nəzərdə tutulsa, daha yaxşı olar”, deyərək deputat bildirib.

Qeyd edək ki, son illər ölkədə azuşaqlı ailələrin sayı artır. Artıq ailələr əsasən 1, maksimum 2 uşağa üstünlük verir. Diqqət edəndə görürük ki, ötən əsrin 80-ci illərində 1 uşaqlı ailələrin sayı 15 faiz ətrafında olurdu, indi isə bu rəqəm azı 50 faizdir. Beləliklə, 2 uşaqlı ailələrin çəkisi azı 2 dəfə artıb. Bir sıra mütəxəssislərin fikrincə, buna səbəb son dövrlərdə sosial durumun çətinləşməsi, qlobal bahalaşmadır. Bütün bunların fonunda da ailələr 2-dən artıq uşaq dünyaya gətirmir, hətta gənclər evlənməkdən də çəkinirlər.

Mütəxəssislər bildirir ki, çoxuşaqlılıqdan azuşaqlılığa keçid sosioloji problemlər yarada bilər. Belə ki, əvvəlki ailələrdə bir uşaq dünyaya gələndə artıq digər uşaqlar böyümək üzrə olurdu. Uşaqlar bir-biri ilə ünsiyyət qurur, qidasını, oyuncağını, paltarını paylaşırdı. Yeni doğulan uşaq da doğulduğu zaman bu verdişləri görüb, çətinlik çəkmədən onlara yiyələnirdi. Lakin indi doğulan uşaqların ailədə ünsiyyət problemləri olur. Validənlər işləyir, onlara vaxt ayıra bilmir, məktəb, bağça vaxtında

isə şikayət edirlər ki, uşaqlar sosiallaşa bilmir. Azuşaqlı ailələrdə adaptasiya və ünsiyyət problemi olur.

Psixoloqlar da qeyd edirlər ki, təkuşaqlı ailələrdə uşağın eqoistlik və özünəqapanma problemləri olur. Ailədə iki və daha artıq uşağın olması uşaqların gələcəkdə özgüvənlərinin yüksək olmasına təsir edir, çünki bacı, qardaş bir-birinə mənəvi dayaqdır.

Çoxuşaqlılıqdan azuşaqlılığa keçid hansı sosioloji problemlər yaradır?

Mövzu ilə bağlı sosioloq Üzeyir Şəfiyev “Yeni Müsavat”a danışdı:

“Çoxuşaqlı ailələrdən azuşaqlı ailələrə keçid prosesi təkcə Azərbaycanda deyil, qlobal dünyada gedən ümumi tendensiyadır. Bunun da müxtəlif səbəbləri var. Onun içərisində ailə fəlsəfəsindəki dəyişikliklər qeyd etmək olar

Əvvəllər xüsusən də Sovet coğrafiyasında stimullaşdırıcı tədbirlər var idi. Hətta çoxuşaqlı qadınlara “qəhrəman ana” statusu verildi. Yeri gəlmişkən deyim ki, mən də 11 uşaqlı ailədə dünyaya gəlmişəm, mənim də anam “qəhrəman ana” nişanını alıb.

Bu bir növ demoqrafik tənzimləmə, stimullaşdırıcı bir alət kimi ifadə olunurdu. Çoxuşaqlı ailələrə çox sayda imtiyazlar verildirdi və cəmiyyətdə həm həmin analar, həm də ailələr xüsusi nüfuzla malik idi, onlara sosial dəstək göstərilirdi

Sovet ittifaqı süquta uğrayandan sonra müstəqillik əldə etmiş respublikalarda qlobal miqyasda olduğu kimi ailə institutlarında dəyişikliklər baş verdi. Artıq çoxuşaqlı ailə anlayışı üstün anlayış kəsb etmədi, ailə planlaşdırmaclarında dəyişikliklər oldu.

Bu həm də keçid dövründə, sosial-iqtisadi çətinliklərin fonunda baş verirdi.

Beləliklə, azuşaqlı ailələrin artmasının səbəbi təkcə sosial-iqtisadi amillər deyil, həm də qlobal dünyada gedən trenddir.

Demoqrafik vəziyyətə görə dövlətimiz bu gün çoxuşaqlı ailələrin artması üçün addımlar atmalıdır”.

Sosioloq son vaxtlar Azərbaycanda təbii artımda xeyli azalmaların olduğunu vurğulayıb:

“Ölkədə təbii artımla bağlı statistik rəqəmlərə baxanda görürük ki, son illər təbii artımda azalmalar var. Məsələn, 2021-ci ilin statistikasına əsasən təbii artım 35 mindən bir qədər çox olub. 2023-cü ilin son 5 ayının statistikasına baxanda isə görürük ki, ölkədə təbii artım 17, 5 faiz aşağı düşüb.

Çox yaxşı olardı ki, bununla bağlı digər ölkələrin təcrübələrindən istifadə edək. Məsələn, uşağın doğulmasına görə müavinət artırılсын, ikinci, üçüncü uşağın doğuşuna ayrıca müavinət təşkil olunsun.

Həmçinin əvvəllər 9-10 uşaqlı qadına “qəhrəman ana” statusu verildirdi, indi isə artıq vəziyyət, dövr dəyişib, biz 6-7 uşağı olan qadına bu statusu verə bilərik və həmin ailəyə xüsusi imtiyazlar verilər bilər.

Daha bir məsələ, “uşaq pulu” ilə bağlıdır. Məlum olduğu kimi, əvvəllər ölkədə “uşaq pulu” verildirdi. Doğrudur, onun dəyəri o qədər də böyük deyildi, amma hər halda bunu bərpa etmək olar.

Həmçinin bütövlüdə ölkədə gənc ailələrə sosial dəstək əhatəsini gücləndirmək lazımdır. Hazırda gənclərin böyük hissəsi evlənməyən gənclərdir ki, onların da əsasən əsas gətirdikləri argument mənzil şəraiti ilə bağlıdır. Çox yaxşı olardı ki, gənc ailələrin mənzil-məişət şəraitinin yaxşılaşdırılması ilə bağlı tədbirlər görülsün, ipoteka kreditlərinin faizi aşağı düşsün, şərtlər yumşaldılsın və sairə.

Bu gün həm də ölkədə boşanmaların sayı artmağa başlayıb ki, bu da ailələrdə doğulan uşaqların sayına təsir edir. Bu baxımdan çalışmaq lazımdır ki, boşanmaların da qarşısını almaq üçün müəyyən tədbirlər həyata keçirilsin”.

Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyəsi əsasında nəşr olunur. Yazını hazırladı: Xalidə GƏRAY

Azərbaycanda qışda havanın necə keçəcəyi açıqlandı

Pronqozlara görə, 2024-cü ilin yanvar-fevral aylarında havanın orta temperaturu bir neçə dərəcə yüksək olacaq.

APA xəbər verir ki, bunu Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin Milli Hidrometeorologiya Xidmətinin rəisi Nazim Mahmudov deyib.

O bildirib ki, son illərdə müşahidə edilən qlobal istiləşmə, iqlim dəyişmələri Azərbaycandan da yan keçmir.

Nazim Mahmudov xatırladı ki, Azərbaycanda yanvar-fevral aylarında hava adətən sərt keçir:

“Qlobal istiləşmə fonunda havanın temperaturunun qış aylarında da mülayim keçdiyini müşahidə edirik. Lakin buna baxmayaraq, istisna edilmir ki, yanvar-fevral aylarında bu il də yağıntılar bol olacaq, dağlıq və dağətəyi rayonlarda sulu qar yağacaq, şimal-qərb küləkləri üstünlük təşkil edəcək”.

Abidələrin xarici görkəmini pozan 400-ə yaxın reklam lövhəsi müəyyən olunub

Mədəniyyət Nazirliyi yanında Mədəni İrsin Qorunması, İnkişafı və Bərpası üzrə Dövlət Xidməti tərəfindən ölkə ərazisində yerləşən tarix-mədəniyyət abidələrinin qorunması və mövcud qanunvericilik çərçivəsində istifadəsi istiqamətində təbliğat və maarifləndirmə işləri davam etdirilir.

Bu barədə APA-ya Dövlət Xidmətindən bildirilib.

Qeyd edilib ki, mütəmadi olaraq abidələrin bədii-estetik görkəminə xələl yetirilməsinin yolverilməz olduğu, reklam lövhələrinin qanuna uyğun şəkildə yerləşdirilməsi, təmir, tikinti, bərpa və digər işlər zamanı müvafiq qurumların məlumatlandırılmasının zəruriliyi barədə məlumat və izahlar verilir:

“Nəticədə bu sahədə qanunvericiliyin tələblərinin təmin olunması ilə bağlı fizi-

ki və hüquqi şəxslər tərəfindən təşəbbüs göstərənlərin sayı da artmaqdadır. İstifadəsində və ya mülkiyyətində abidələr olan şəxslərlə əməkdaşlıq nəticəsində abidələrin bədii-estetik görkəminə, tarixi əhəmiyyətinə, xarici quruluşuna, konstruktiv dayanıqlığına xələl gətirən hallar aradan qaldırılır.

Cari il ərzində Dövlət Xidmətinin Bakı Regional İdarəsinin əməkdaşları tərəfindən paytaxtda yerləşən abidə-binalarda fəaliyyət göstərən obyektlərdə qanunsuz yerləşdirilən, abidələrin xarici görkəmini pozan 400-ə yaxın reklam lövhəsi müəyyən olunub. Nöqsanlardan bir qismi aparılan söhbətlər nəticə-

sində qısa zamanda həllini tapıb. Digər bir qismi Dövlət Reklam Agentliyi ilə əməkdaşlıq çərçivəsində fasilələrdən sökülərək nöqsanlar aradan qaldırılıb. Hazırda bu istiqamətdə həyata keçirilən tədbirlər davam etdirilir.

Bir daha bütün vətəndaşlarımızı tarix-mədəniyyət abidələrinin mühafizəsinə, gələcək nəsillərə tam şəkildə çatdırılmasına dəstək göstərməyə, dövlət tərəfindən mühafizə edilən abidələrin qorunub saxlanılmasında iştiraka səsləyirik.

Eyni zamanda istifadəsində və ya mülkiyyətində tarixi abidələr olan vətəndaşlarımızı abidələrimizin, eləcə də şəhərimizin estetik görünüşünün qorunmasına həssas yanaşmağa çağırıraq”.

Bölgələrdə nə qədər yeni klinikalar tikilsə də, hər hansı xəstəliyə yoluxduqda rayon əhalisi paytaxt xəstəxanalarına üz tutmağı seçir. Bakıdakı xəstəxanalara daha çox güvənən əhali müayinədən əlavə, ağır qəzada yaranmış, ağacdən yıxılıb qolunu, ayağını qırılmış, hansısa hadisə nəticəsində ağır xəsarət almış, infarkt keçirmiş və yaxud kəskin ağrıları olan yaxınlarını rayondakı tibb müəssisələrinə etibar etmir.

Araşdırmalar göstərir ki, vətəndaşların çoxu bölgə xəstəxanalarında tibbi avadanlıqların və xidmətin yetərli olmaması səbəbindən Bakıya axın edir. Bakıda icbari tibbi sığortanın köməyi ilə müayinə ola biləcəkləri üçün rayon xəstəxanalarına getməkdən imtina edirlər. Halbuki, regionlarda tibb müəssisələrinin dünya standartlarına çatdırılması üçün hər il dövlət büdcəsindən, son illər isə icbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyinin fondundan milyardlar xərclənilir.

Müasir tibbi avadanlıqlarla təmin olunduğu bildirilən region xəstəxanalarında da icbari tibbi sığorta keçərlidirsə, xəstələr bölgələrdən Bakıya niyə axın edirlər?

Tibb elmləri doktoru, professor Adil Qeybullayev mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat"a danışdı:

"Öncə bildirim ki, ölkədə icbari tibbi sığortanın tətbiqi çox mühüm addımdır və sosial müdafiənin mühüm elementi kimi öz təsirini göstərməkdədir. Bu gün on minlərlə vətəndaş icbari tibbi sığortanın tətbiqindən faydalanır. Xüsusilə də ağır ürək-damar, beyin üzərində aparılan əməliyyatlarda həyata keçirilir. Bunlar mühüm nailiyyətlərdir. Lakin işin təşkilində müəyyən qüsurlar var. Buna görə də sığorta ilə işləyən tibb müəssisələrində bas-baslar yaranır və bu da işin keyfiyyətinə təsir edir, xəstələr narazı qalır, həmçinin həkimlərin də işinə neqativ təsir göstərir. Hesab edirəm ki, növbəlik sistemi düzgün qurulsa, qüsurlar aradan qalxar".

Adil Qeybullayev qeyd edib ki, hazırda bir çox rayonlarda səhiyyənin səviyyəsi Bakıdakı kimi deyil, ona görə də insanlar paytaxta axın edir:

"Hələlik etiraf etmək lazımdır ki, rayon xəstəxanaları Bakı səviyyəsində deyil. Ona görə də bəzən ayrı-ayrı regionlardan olan xəstələr müalicə üçün Bakıya üz tutur, sığorta orqanları da onların tələblərini yerinə yetirmək məcburiyyətində qalır.

Buna görə də çalışmalıyıq ki, regionlarda səhiyyə o səviyyəyə çatsın ki, Bakıda və yaxud regionda müalicə almağın arasında bir fərq olmasın, həm avadanlıq, həm də peşəkarlıq baxımından.

Qeyd edim ki, artıq yavaş-yavaş bu qüsurlar aradan qalxmaqdadır, regionlarda peşəkar kadrların işə cəlb edilməsi təmin olunur və bu istiqamətdə işlər davam edir".

"Ankara" klinikaşının baş həkimi Zülfüqar Yusifov isə mövzu ilə bağlı qeyd edib:

"Həqiqətən də, müalicə üçün rayonlardan mərkəzə axın var.

Ümumiyyətlə qeyd edim ki, dünyanın hər yerində həmişə insanlar müalicə üçün kənd yerlərindən rayon mərkəzlərinə, rayonlardan şəhərlərə, şəhərdəkilər isə xarici ölkələrə üz tutmağa çalışır. Məsələn, regionlardan Bakıya üz tuturlarsa, müəyyən potolojiyalar ilə bağlı Türkiyəyə, Avropa ölkələrinə üz tutanlar var. Yəni, tibbdə mərkəzə qaçma həmişə olub. Pasiyent hər zaman daha yaxşı müalicə axtarışında olur. Bu da daha çox xroniki problemlərlə bağlıdır.

Bakı xəstəxanalarında basabas - rayondan gələnlərin sayı niyə çoxdur?

Adil Qeybullayev: "Rayon xəstəxanaları Bakı səviyyəsində deyil, ona görə də..."
Zülfüqar Yusifov: "Burada əsas problem kadr çatışmazlığı ilə bağlıdır"

Çünki xroniki problemlər tibb elminin birdəfəlik, həmişəlik çözmə bilmədiyi problemlərdir. Xroniki problemlərin həlli dedikdə ağrıların azaldılması, hərəkət məhdudiyyətinin aradan qaldırılması, insanın əhvalının yaxşılaşdırılması nəzərdə tutulur.

O ki qaldı müxtəlif yaralanmalar, qəzalar ilə bağlı məsələlərə, bu zaman ortaya kəskin problemlər çıxır və həqiqətən də bu problemlərin yerində və

vaxtında həll olunması olduqca vacibdir.

Məlum olduğu kimi son vaxtlar rayon xəstəxanaları da yüksək səviyyədə təmir edilib, ən müasir avadanlıqlar ilə təchiz olunub. Amma burada ciddi kadr çatışmazlığı var və nəticədə pasiyentlər şəhərə üz tutur. Lakin bununla bağlı Səhiyyə Nazirliyi mühüm addımlar atır, aktiv müzakirələr gedir. Bizim də bununla bağlı təkliflərimiz olub. Bildirmişik ki, mümkün

qədər yeni kadrların periferiyada işləməsinə şərait yaradılsın. Məsələn, qardaş Türkiyədə, eləcə də digər ölkələrdə belə bir təcrübə var ki, 3 il ərzində müəyyən bölgələrdə mütləq məcburi əmək şəraitində işləməlidirlər. Yəni onların təyinatları mütləq bölgələrə olur. Bu variant özünü doğrultmuş hesab olunur. Təcrübə də onu göstərir ki, həmin şəxslərin bir qismi göndərildiyi rayona, kənd şəraitinə uyğunlaşır və

bəzən özləri istəyərək daimi orada qalıb, fəaliyyətlərinə davam edir. Bir qism isə 3 ilin başa vurduqdan sonra geri dönr, yeni təyinatlar alırlar. Hesab edirəm ki, ölkəmizdə də bu cür təcrübə tətbiq olunarsa, tibbin, səhiyyənin ehtiyacları həll olunar, əhaliyə normal tibbi xidməti göstərmək üçün normal şərait yaranar.

Sovet dövründə bölgələrdə həkim çatışmazlığı sıxıntısı çox da hiss olunmurdu. Belə ki, ucaqar kənd yerləri feldşer məntəqələri ilə təmin olunurdu. Lakin son illər ölkədə yeni özəl klinikalar açıldı ki, bunun da fonunda bölgələrə gedib işləmək istəyən həkimlərin sayı azalmağa başladı.

Beləliklə, biz tibbi avadanlıq, peşəkar kadr məsələsini ayrı-ayrı düşünə bilmərik, bunlar kompleks şəkildə olmalıdır. Əks halda rayonda yaranmış insanın dərindən çarə qılınması məsələsini optimal şəkildə həll edə bilmərik.

Qeyd etdiyim kimi, hazırda bütün bu məsələlər ilə bağlı addımlar atılır və hesab edirəm ki, yaxın vaxtlarda real addımlar atılacaq. Yeni kadrlar hazırlamaq zaman tələb edir, buna görə də hazırda mövcud olan kadrlardan optimal istifadə etməyə çalışmalıyıq".

Xalidə GƏRAY, "Yeni Müsavat"

Azərbaycanda cərrahın maaşı müzakirələrə səbəb oldu - rəylər

Aydın Əliyev: "Həkimlərə qarşı olan aqressiyanı daha da artırmaq istəyirlər"

Vaqif Qarayev: "Bütün dünyada cərrahi profil praktik təbabətin avanqardı sayılır, ona görə..."

Bir neçə gündür ki, sosial şəbəkələrdə həkimlərin maaşı müzakirə edilir. Bəziləri bildirir ki, həkimlərə icbari sığorta ilə yetərinə maaş verilir, yenə narazılıq edirlər. Bəziləri də məbləğin az olmasından danışır. Bütün bu müzakirələr isə icbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyinin Maliyyə departamentinin əməkdaşı Səməd Səmədovun verdiyi açıqlamadan sonra yaranıb.

"Yeni Müsavat" xəbər verir ki, o, bir neçə gün öncə jurnalistlərə açıqlamasında deyib ki, hazırda Azərbaycanda həkimlər arasında aylıq maksimum 24 500 manat əmək haq-

qı (vahid cədvəl tarifi+aylıq sabit əlavə+bonus) alan həkim-ümumi cərrah, 12 700 manat alan oftalmoloq, 8 900 manat alan mama-ginekoloq, 6 750 manat alan radioloq var.

Onun sözlərinə görə, 2019-cu ilə müqayisədə dövlət tibb müəssisələrində işləyən həkim-mütəxəssislərin minimum əməkhaqqılarında 3,2 dəfə, gəlirlərində (sabit əlavə və bonus) isə 5 dəfədən 50 dəfəyədək artım olub.

Bir çoxları bu məbləğin həqiqətə uyğun olmadığını deyir, əks təqdirdə həkimlər insanlardan pul almazdılar deyə bildirirlər. Bəzi həkimlər bu müzaki-

rələrin fonunda öz fikirlərini bildiriblər.

Həkim-radioloq Aydın Əliyev bu məsələ ilə bağlı narazılığını ifadə edib: "Azərbaycanda 0,9 AZN (90 qəpik) bonus alan həkim də var, onu niyə demirlər? Deyirlər, 24 500 AZN qazanan ümumi cərrah var, zəhmət olmasa açıqlayın, o cərrah ayda neçə əməliyyat edib? O əməliyyatları hansı keyfiyyətdə edib? Sizdən o pulu almaq

üçün cərrah gecə-gündüz durmadan əməliyyat etməlidir, bu isə insanın fiziki imkanları xaricindədir. 3-5 normal qazanan həkimin adını hallandıraraq, həkimləri insanların gözündən salmaq, həkimlərə qarşı olan aqressiyanı daha da artırmaq istəyirlər. Bir həkim o yere gəlmək üçün ömrünün ən gözəl illərini, gözünün nurunu qurban verib. Bu açıqlama həkimləri hədəfə gətirməkdir, o həkimlərin özlərini və ailə üzvlərini təhlükəyə atmaqdır. Niyə demirlər ki, Azərbaycanda milyonlarla rüşvət alan məmurlar var, mən hər gün şəhərdə 300 000-500 000 AZN dəyərində olan, piyada keçidində az qala insanların üstünə çıxan çox sayda məmur avtomobilləri və zibilliklərdən çörək yığan insanlar görürəm".

Tanınmış həkim-pediatr Vaqif Qarayev də mövzu ilə bağlı fikirlərini bildirib: "32 min həkim var ölkədə. Rəsmi qurumun açıqlamasına görə onlardan cəmi bir nəfər cərrah ayda 25 000 manat maaş alır. Xoşumuz gəlmir, söyüş-qarış ha-valarda uçurur. Amma bütün dünyada cərrahi profil praktik təbabətin avanqardı sayılır. Həmişə belə olub. Həmişə də cərrahlar yüksək maaş alıb. Əlbəttə hamısı yox, seçilmişlər, daha yüksək peşəkarlığı olanlar! İTS-in tətbiq edilməsinin bir faydası da belə peşəkarları aşkara çıxartmaqdır, əhali üçün elçatən etməkdir! Başqa sahədə çalışan həkimlərin də maaşını artırmaq lazımdır, onda peşəkarlar çoxalacaq! Sahə

həkimlərinə verilən maaş se-vindiricidir. Halbuki əvvəllər o həkimlər yolpuluna möhtac idi".

Yeri gəlmişkən, hazırda icbari Tibbi Sığorta üzrə Dövlət Agentliyinin "Tibb müəssisələrində ixtisaslı kadr çatışmazlığının aradan qaldırılmasına dair 2022-2023-cü illər üçün Proqram"ı çərçivəsində xaricdə təhsil alan həkim-mütəxəssislərin TƏBİB-in tabeli tibb müəssisələrində işə qəbulu aparılır. Bu proqramın vaxtı 2024-cü ilə kimi uzadılıb. Bu, o deməkdir ki, xarici ölkədə təhsil almış həkimlərin dövlət tibb müəssisələrində işə qəbulu 2024-cü ilədək davam edəcək. Proqrama əsasən cərrahi və radioloji profilli ixtisaslar üzrə həkim-mütəxəssislərin həvəsləndirici əlavələrinin məbləği 6500 manatdan, terapevtik və pediatrik profilli ixtisaslar üzrə isə 5000 manatdan az olma-maq şərtlə müəyyən olunur. Həkim mütəxəssislərin fəaliyyətinin və iş şəraitinin qiymətləndirilməsi məqsədilə Monitoring Komissiyasının yaradılması nəzərdə tutulub. Komissiya tərəfindən bir həkim-mütəxəssis üçün 6 aylıq əsaslarla monitoring həyata keçirilir. Monitoringdən müvəffəqiyyətlə keçdikdə həvəsləndirici əlavələrin ödənilməsi növbəti 1 il müddətinə uzadılır. Monitoringdən müvəffəqiyyətlə keçmədikdə həvəsləndirici əlavələrin ödənilməsi dayandırılır.

Afaq MİRAYEV, "Yeni Müsavat"

Xəbər verildiyi kimi, Bərdənin Yeni Daşkənd kəndindəki yas mərasimi zamanı evin ikinci mərtəbəsində döşəmə çöküb. Nəticədə bir nəfər dünyasını dəyişib, yaralananlar var.

“Xəsəret alanlar arasında vəziyyəti ağır olan yoxdur, bir nəfər kənd sakini ölüb”.

Bu barədə RİH başçısının Yeni Daşkənd kənd inzibati ərazi dairəsi üzrə nümayəndəsi Sabir Cahangirov bildirib.

İcra nümayəndəsi özünün də yas yerində olduğunu bildirib və hadisənin bəzi təfərrüatlarını danışıb: “Ev sahibi Əliyev Əliyar Əliş oğlunun yasına yığışmışdıq. 65 yaşı var idi. Evin yuxarı mərtəbəsində 30 nəfərə yaxın qadın əyləşmişdi. Say çox olduğundan, döşəmə çöküb. Evin birinci mərtəbəsi zirzəmi kimi istifadə edilir və hündürlüyü iki metrədən yüksəkdir. Aşağı mərtəbədə heç kim olmayıb. Bizdə olan məlumata görə, xəsarət alanların arasında vəziyyəti ciddi olan yoxdur. Sadəcə, mərasimdə iştirak edən

Yas mərasimində faciə - fərdi evlərin keyfiyyətinə kim nəzarət edir

Ekspert: “İstər çoxmənzilli, istər fərdi yaşayış evləri, istərsə də müxtəlif təyinat obyektləri olsun, standartlara uyğun layihə əsasında inşa edilməlidir”

yış evinin dayanıqlılığından söhbət gedə bilməz. Bu kimi hallar əsasən Bakıtrafi ərazilərdə və rayonlarda baş verir. Bir çox halda torpağın təyinatı araşdırılmadan tikintiyə başlanır. Rayonlarda çay ya-
tağının yaxınlığında, sürüşmə zonasında kimi təhlükəli ərazilərdə evlər tikilir. Elə ərazilər var ki, orada tikinti aparılması qadağandır. Digər məsələ tikintidən sonra dövrü qulluqla bağlıdır. Elə evlər var ki, on ilər ərzində heç bir qulluq göstərilir. Müxtəlif təbii ha-

dan artıq yüklənmə, tikinti qüsurları və ya digər səbəbin müəyyən edilməsi yalnız müvafiq araşdırma aparıldıqdan sonra qeyd edilə bilər: “Öncə qeyd etmək lazımdır ki, Şəhərsalma və Tikinti Məcəlləsinin 80-ci maddəsinə uyğun olaraq mülkiyyətində, icarəsində və ya istifadəsində olan torpaq sahəsində yerüstü mərtəbələrinin sayı 3-dən, hündürlüyü 12 metrədən və asırımlarının uzunluğu 6 metrədən çox olmayan fərdi yaşayış evlərinin tikintisi ilə

dirma icraatı tətbiq edilən obyektlər haqqında müvafiq qurum tərəfindən 3 iş günü ərzində nəzarətin həyata keçirilməsi üçün Fövqəladə Hallar Nazirliyinə məlumat verilməlidir. Qeyd olunan müddətdə məlumat təqdim edilmədiyi halda nəzarətin həyata keçirilməsi və müvafiq tədbirlərin görülməsi mümkünsüz olur. Yerli icra hakimiyyəti və ya müvafiq qurum tərəfindən məlumatlandırma icraatı tətbiq edilən tikinti obyektinə barədə məlumat FHN-ə təqdim

Baş Prokurorluq çoxmənzilli binalardan mənzil alanlara müraciət etdi

Baş Prokurorluq tikintisi davam etdirilən və ya istismarına icazə verilməmiş çoxmənzilli binalardan mənzil alan şəxslərə tövsiyə xarakterli müraciət edib.

APA xəbər verir ki, müraciətdə deyilir ki, prokurorluq orqanları tərəfindən tikintisi davam etdirilən, istismarına icazə verilməmiş çoxmənzilli binalarda mülkiyyət hüquqlarının qabaqcadan qeydiyyatı mexanizminin tətbiqi təşəbbüsü istiqamətində aidiyyəti dövlət orqanları ilə birgə intensiv tədbirlər görülməkdədir.

Baş prokuror yanında Korrupsiyaya qarşı Mübarizə Baş İdarəsi tərəfindən yaşayış binalarının tikintisi ilə məşğul olan şirkətlərin 100-dən artıq vəzifəli şəxsi eyni mənzilin birdən çox şəxsə satılması, habelə tikinti layihələrinin tamamlanmaması halları ilə əlaqədar cinayət məsuliyyətinə cəlb edilmişdir. Belə hallarla qarşılaşmış çoxsaylı vətəndaşların vurulmuş maddi ziyanın ödənilməsi istiqamətində də qanunvericiliyə uyğun olaraq mümkün həddə tədbirlər görülmüşdür.

Bununla belə, tikintisi davam etdirilən, istismarına icazə verilməmiş çoxmənzilli binalardan mənzil almaq niyyətində olan vətəndaşlarımız da ayıq-sayıq olmalı, mənzil alqı-satqısı ilə bağlı öz hüquq və öhdəliklərinə yaxından bələd olmalıdırlar.

Prokurorluq tərəfindən vətəndaş məlumatlılığının artırılması və qeyd edilən qanunsuz əməllərə məruz qalma risklərinin minimallaşdırılması məqsədi ilə vətəndaşlara müəyyən tövsiyələr edilib:

“Vətəndaşlar ev almamışdan öncə media və sosial şəbəkələrdə araşdırma aparmaqla tikinti şirkəti haqqında formalaşmış ictimai rəyi, reputasiyanı öyrənə bilərlər. Alqı-satqı prosesi zamanı peşəkar hüquqşünas xidmətindən istifadə edə bilərlər. Mənzil almazdan əvvəl müvafiq sorğularla yaşayış binasının tikintisinə müvafiq icra hakimiyyəti, yəni əsasnamələrinə uyğun olaraq Azərbaycan Respublikasının Fövqəladə Hallar Nazirliyi, Azərbaycan Respublikasının Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsi və yerli icra hakimiyyəti orqanları tərəfindən icazə verilib-verilmədiyini, tikinti aparmasına icazə verilən şirkətlə faktiki tikintini icra edən şirkətin eyni olub-olmamasını dəqiqləşdirməlidirlər. Dövlət Şəhərsalma və Arxitektura Komitəsinin rəsmi internet sahifəsində yerləşən Tikintilərin Dövlət Reyestri bölməsində yaşayış binasının tikintisinə icazə verilib-verilmədiyini yoxlamaq olar. Mənzil alınmadan öncə Əmlak Məsələləri Dövlət Komitəsinin Elektron Xidmətlər Portalında (e-emdk.gov.az) “Çoxmərtəbəli yaşayış binasında mülkiyyət hüququnun dövlət qeydiyyatı haqqında müvafiq reyestrdən çıxarış sənədi olan mənzillərin mövcudluğu barədə məlumatların verilməsi” bölməsinə daxil olmaqla, çoxmərtəbəli yaşayış binasının yerləşdiyi küçəni və aid olduğu tikinti şirkətinin (MTK) adını qeyd edərək həmin bina üzrə mənzillərin dövlət reyestrindən çıxarışının mövcudluğu barədə məlumatı əldə edə bilərlər”.

qadınların bir çoxu qorxudan huşunu itirib, bəziləri isə xəstəxanaya yerləşdiriliblər. Yas mərasimində iştirak edənlərin hamısı kənd sakinləridir”.

İcra nümayəndəsi evin köhnə tikili olmadığını da vurğulayıb: “Ev yeni tikilib, köhnə deyil. Sadəcə döşəmənin yükü çox olub, ona görə çöküb. Ev sakinləri xəsarət almayıblar”.

Təhlükəsizlik üzrə ekspert Elmar Nurəliyev “Yeni Müsavat”-a şərhində qeyd etdi ki, istər çoxmənzilli, istər fərdi yaşayış evləri, istərsə də müxtəlif təyinat obyektləri olsun, standartlara uyğun layihə əsasında inşa edilməlidir.

Ekspert bildirdi ki, layihədə istifadə olunan materiallar, onların növü, keyfiyyəti, elektrik xətləri, torpağın təyinatı, mərtəbə sayı, ölçülər, günəş şüasının düşmə bucaqları və s. göstərilir: “Fərdi evlərin tikintisi akkreditasiyadan keçmiş müəssisələr tərəfindən layihələndirilir. Əfsuslar olsun ki, bəzən insanlar fərdi evlərin inşasını qohuma, tanışa həvalə edirlər. Bu cür fərqi yaşa-

disələr nəticəsində tikintidə istifadə oluna materiallar korrupsiyaya uğraya bilər. Bu halda həddən artıq yüklənmə olduqda uçma, dağılma təhlükəsi yaranır”.

Ekspert vətəndaşlara tövsiyələrini verdi: “İstər yeni evin tikintisi zamanı, istərsə də evlərə dövrü qulluğun edilməsinə diqqət etmək lazımdır. Torpağın təyinatını da öncədən müəyyən etmək məqsəduyğun olar. Bu, həm sənədləşdirilmə zamanı çətinlik yaradır, həm də gələcəkdə təhlükə riski yaradır”.

Fövqəladə Hallar Nazirliyi Tikintidə Təhlükəsizliyə Nəzarət Dövlət Agentliyinin Tikintinin təşkili və təhlükəsizliyi işlərinə nəzarət şöbəsinin müdiri Meybullla Babayev “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında bildirdi ki, Bərdə rayonunun Yeni Daşkənd kəndində baş verən hadisə ilə əlaqəli ilk növbədə onu qeyd etmək lazımdır ki, hadisə istismarda olan fərdi yaşayış evində baş verib. Qurumun rəsmisi qeyd etdi ki, norma-

bağlı məlumatlandırma icraatı həyata keçirilir. Onların tikintisi üçün tikinti layihəsinin yalnız zirzəmilərin, mərtəbələrin, dam örtüklərinin planlarından, kəsiklərdən və fasadlardan ibarət memarlıq-planlaşdırma və tikinti ərazisinin baş planı bölmələrinin hazırlanması tələb olunur. Sifarişçi tikintiyə başlamazdan öncə tikinti niyyəti barədə müvafiq (yerli) icra hakimiyyəti orqanına və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müvafiq icra hakimiyyəti orqanının yaratdığı quruma məlumat verir və sənədlərin surətini təqdim edir. Normativ hüquqi aktlara istinad olunmaqla 10 gün ərzində layihəyə baxılır və irad olduğu təqdirdə sifarişçiyə (vətəndaşa) bu barədə bildirilir. Seysmologiya ilə bağlı məlumatların nəzərə alınması və ya müv

Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı (ÜST) Çində uşaqlar arasında yayılmış naməlum mənşəli pnevmoniya ilə bağlı məlumat istəyib. Bu barədə “Reuters” xəbər verib.

ÜST-nin mətbuat xidmətindən bildirilib ki, Çin Milli Səhiyyə Komissiyası sentyabrın 13-də ölkədə tənəffüs yollarının infeksiyon xəstəliklərinə yoluxma hallarının artdığını bəyan edib. Çin yetkiləri isə bunu anti-COVID məhdudiyyətlərinin götürülməsi və mövsümi qrip virusları ilə izah ediblər.

“ÜST uşaqlarda tənəffüs yollarının yoluxucu xəstəliklərin artması və pnevmoniya epidemiyası ilə bağlı ətraflı məlumat vermək üçün Çinə rəsmi sorğu göndərüb”, - təşkilatın bəyanatında deyilir. “The Telegraph” isə ProMed-ə (dünya üzrə insan və heyvan xəstəliklərinin yayılmasını izləyir) istinadən Çinin şimalında uşaqlarda naməlum pnevmoniya barədə məlumat verib. Nəşrin bildirdiyinə görə, Çin xəstəxanaları xəstə uşaqlarla həddən artıq yüklənib və epidemiya artıq Pekin kimi böyük şəhərlərə keçib.

“The Telegraph” xatırladır ki, 2019-cu ilin dekabr ayının sonunda məhz ProMed-in xəbərdarlığı bir çox həkim və elm adamının diqqətini əvvəllər naməlum olan və sonradan SARS-CoV-2 (COVID-19) adlandırılacaq virusa cəlb etmişdi.

Tayvanın FTV News telekanalı da Pekin və Liaoning xəstəxanalarının xəstə uşaqlarla dolu olduğunu bildirir. “Onlar öskürmür və heç bir simptom yoxdur. Sadəcə, hərəkətləri yüksəkdir (qızdırma), çoxlarının ağciyərlərində düyünlər əmələ gəlir”, - paytaxt sakinlərindən biri nəşrə bildirib. Digər Pekin sakini isə deyib ki, indi soyuqdəymə əlamətləri ilə məktəblərə gəlmək qadağandır və baş verən hər şey “dövlət sirri”dir.

Çindən yeni virusmu gəlir? Naməlum pnevmoniya, ağciyərlərdə düyünlər nə deməkdir? Bu arada, Azərbaycanda da uşaqlar arasında qızılca virusu yayılmaqdadır. Hətta virusdan ölüm halı da aşkarlanıb. Qızılca da pnevmoniyaya və digər ağır fəsadlarla nəticələnə bilər. Ölkəmizdə uşaqlar arasında yayılan bu viruslar təsadüf mü?

Bu arada, qızılca xəstəliyinə yoluxmaların bu tipli artımları Ümumdünya Səhiyyə Təşkilatı (ÜST) tərəfindən proqnozlaşdırılıb. Belə ki, hazırda Avropa regionunda da yoluxma sayları payız-qız aylarında artım göstərməkdədir. Bunun əsas səbəbi peyvəndlənmə yaş dövrünün COVID-19 pandemiyasına təsadüf

Naməlum virus gəlir, yenə Çindən: Bu dəfə uşaqlarda - SOS

Həkim: “Bu pnevmoniyanın səbəbi məlum deyil, ona görə...”

edən uşaqların olmasıdır ki, məhdudlaşma tədbirlərinə bağlı olaraq onlar peyvəndlənmədən kənar qalıblar.

Bu barədə TƏBİB-dən verilən açıqlamaya görə hazırda ölkəmizdə yoluxmalar daha çox məktəb və bağça yaşlı uşaqlar arasında üstünlük təşkil edir: “Bu xəstəlik uşaqlıq dövrünün infeksion xəstəliklərindən hesab olunur, virus mənşəli xəstəlikdir və özü sağalan xəstəliklər qrupuna daxildir. Yəni bu, o deməkdir ki, xəstəliyin xüsusi spesifik müalicəsi yoxdur. Qızılca xəstəliyi adətən stasionar müalicəyə ehtiyacı olmayan, ev şəraitində izolyasiya olunaraq müalicə edilən xəstəlikdir. Bu xəstələr ailə sağlamlıq mərkəzlərinin həkimləri tərəfindən nəzarətə götürülür. Bir sıra hallarda yoluxmuş şəxslərdə xəstəliyin ağırlaşma halları baş verə bilər. Bunlara pnevmoniya, orta qulağın iltihabı, bağırsağ mənşəli ağırlaşmalar, ensefalit, meningit və s. aiddir. Belə olan hallarda xəstələr TƏBİB-in tabeli tibb müəssisələrində fəaliyyət göstərən yoluxucu xəstəliklər şöbələrinə yatırılaraq müalicəyə cəlb olunurlar. Müalicə xərcləri icbari tibbi sığortanın Xidmətlər Zərfi çərçivəsində ödənilir. TƏBİB-in tabeliyində Bakı şəhəri üzrə 17, Sumqayıt şəhəri üzrə 2, regionlarda isə 48 yoluxucu xəstəliklər şöbəsi fəaliyyət göstərir, çarpayı sayı cəmi 1400-ə qədərdir.

Bu günə olan məlumata əsasən, bütün regionlar, Sumqayıt və paytaxt ərazi-

sində yoluxma sayları nəzarət altındadır, yoluxucu xəstəliklər şöbələrində kifayət sayda boş çarpayılar, ağırlaşma hallarının idarə olunması və ehtiyac yaranan hallarda xəstələri tibbi xidmətlə təmin etmək üçün bütün resurslar mövcuddur. Bir daha qeyd edirik ki, ağırlaşma halları ilə müraciət edən xəstələr qızılca əleyhinə peyvənd olunmamışlardır.

Əlavə edək ki, qızılca xəstəliyinə qarşı spesifik vaksin mövcuddur və milli peyvənd təqviminə daxil edilib. Sözügedən peyvənd uşaqlara 12 aylığında və 6 yaşında təbiiq olunur. Xəstəliyə yoluxmaqdan, baş verə biləcək ağırlaşmalardan, bu ağırlaşmaların gələcək fəsadlarından qorunmaq üçün vaksinasıya olduqca vacibdir. Qızılca əleyhinə peyvənd ölkəmizdə milli peyvənd təqviminə 1994-cü ildə daxil olub və hazırda bütün ailə sağlamlıq mərkəzlərində ödənişsiz şəkildə təbiiq olunmaqdadır.

İnfeksionist-hepatoloq Mərdan Əliyev mövzu ilə bağlı “Yeni Müsavat”a dedi ki, Çində yayılan virusla bağlı çox məlumat yoxdur: “Çünki informasiya verilmir. Naməlum mənşəli pnevmoniya o deməkdir ki, bu pnevmoniyanın səbəbi məlum deyil. Yəni törədici məlum deyil. Əsas məsələ də onun hansı infeksiya tərəfindən törədilməsidir. Bu yeni infeksiya da ola bilər, yaxud da bakterial bir virus da ola bilər. Ola da bilər ki, bizim bildiyimiz adi xəstəlik-

yaradacaq. İspan qripi kimi. Hər an biz yeni pandemiylərlə üz-üzə ola bilərik. Buna hazır olmalıyıq. COVID-19 pandemiyası göstərdi ki, dünya buna hazır deyil. ÜST pandemiya zamanı dünyanı moderator kimi idarə edə bilmədi. Nəticədə qısa müddət ərzində pandemiya yarandı. Hesab edi-

rəm ki, infeksiyanı vaxtında lokallaşdırmaq, dövlətlər arası assosiativ əlaqələri genişləndirmək, zamanında profilaktik tədbirlər görmək, mümkün epidemiyaların qarşısını ala bilər. Heç olmasa ondan az itkilərlə çıxmağı təmin edə bilər”.

□ **Afaq MİRAYIQ,**
“Yeni Müsavat”

TƏBİB: “Bəzi regionlarda hepatit A virusuna yoluxma müşahidə edilir”

“Hazırda ölkəmizin bəzi regionlarında hepatit A virusuna yoluxma müşahidə edilir”.

APA xəbər verir ki, bunu TƏBİB-in Tibbi xidmətlərin inkişafı departamentinin rəhbəri Yaqut Qarayeva deyib.

O bildirib ki, hepatit A xəstəliyi 3-4 ildən bir kiçik alovlanmalar verən xəstəlikdir: “Bizim də işimiz odur ki, bu alovlanmaların qarşısını alaq. Hazırda ölkəmizdə hepatit A virusu ilə bağlı vəziyyət stabildir”.

Yaqut Qarayeva deyib ki, xəstəlik ilkin olaraq özünü ürəkbulanma, halsızlıq, dəridə qaşınma və sonrakı mərhələdə göz ağının saralması ilə müşahidə edilir.

Həkimin sözlərinə görə, ola bilər ki, bir insan hepatit A virusuna yoluxsun, amma bir aydan artıq müddətdə xəstəlik özünü göstərməsin: “Hepatit A xəstəliyinin diaqnostikası həm klinik, həm də qan analizi ilə aparılır. Xəstələrə xüsusi dərman vasitəsi təyin edilmir. Adətən pəhriz, istirahət və bol maye tövsiyə edilir. Burada əsas məsələ toksiki reaksiyanı aradan götürməkdir”.

Həkim həmçinin, qeyd edib ki, hepatit A xəstəliyinin mənbəyi virusa yoluxan insandır: “Lakin burada insanın istifadə etdiyi su, qida və əşyalar da rol oynayır. Virus özünü suda çox yaxşı qoruyur. Bu xəstəlikdən qorunmağın yolu şəxsi gigiyena qaydalarına əməl etməkdir”.

Yaqut Qarayeva deyib ki, hepatit A virusuna qarşı vaksin var və təhlükəsizdir. O bildirib ki, bu vaksin iki dəfə vurulur: “Burada önəmli məsələ odur ki, Azərbaycanda hepatit A virusu peyvənd cədvəlinə daxil deyil. Bu peyvənd ehtiyac olduğu halda vurulur. Məsələn, hansısa vətəndaşımız sanitar-gigiyena baxımdan vəziyyətin yaxşı olmadığı ölkəyə səyahət edərsə və ya iş sahələrindən asılı olaraq vurdura bilər. Həkimlər tərəfindən də vaksin vurdurulması tövsiyə edilir”.

“Peyvənd istehsalçısından asılı olaraq 1 və ya 3 yaşdan sonra vurdular bilər. Hər bir dərman vasitəsi kimi hepatit A virusuna qarşı vurulan peyvəndin də əks təsirləri ola bilər. Lakin çox geniş yayılmış və ədəbiyyatlarda qeyd edilən əks təsirləri yoxdur”, - deyərək qeyd edib.

Belçika yığması ilə matçdan sonrakı idman jurnalistləri ilə yaşadığı məlum qalmaqaldan sonra AFFA Azərbaycan milli futbol komandasının baş məşqçisi Canni De Byazi ilə müqaviləni uzatmadı. İndi əsas sual yeni baş məşqçisinin kimliyi. Əksəriyyət yerli məşqçinin olmasını istəyir, amma əcnəbi məşqçilər ətrafında da müzakirələr getməmiş deyil.

AFFA-nın baş katibi Sərxan Hacıyev millinin yeni baş məşqçisinin müəyyən olunması ilə bağlı bildirib ki, xüsusi işçi qrup yaradılacaq, orada İcraiyyə Komitəsinin müəyyən üzvləri təmsil olunacaqlar: "Ehtimal var ki, kənardan da müəyyən mütəxəssislər cəlb olunsun və həmin işçi qrup tərəfindən baş məşqçi postuna təkliflər verilsin. Əlbəttə ki, detallı şəkildə hər bir amil nəzərə alınaraq, analiz olunacaq. Ondan sonra təkliflər İcraiyyə Komitəsində yenidən müzakirəyə çıxarılacaq və qərar verəcək".

O, iclasda millinin baş məşqçisinin yerli mütəxəssis olması məsələsinin də müzakirə olunduğunu, baş məşqçi məsələsinin yaxın bir-iki ay ərzində həllini tapa biləcəyini söyləyib. Baş katib millinin yeni baş məşqçisinin yerli olması ehtimalının az olmadığını da vurğulayıb.

Qeyd edək ki, gələn ilin yayında keçiriləcək Avropa Çempionatından sonra 2026-cı ildə baş tutacaq Dünya Çempionatının qrup oyunları başlayacaq. Bəs De Byazidən sonra nələri edək ki, köhnə səhvlər təkrarlanmasın? Milli məşqçi təyinatı çıxış yolu? (Vaxtilə yığmamızı azərbaycanlı da çalışdırıb). Təyinat məsələsində futbol ictimaiyyətinin fikri nəzərə alınacaq mı? Millimizin ən yaxşı göstəriciləri hansı illərə və kimin baş məşqçiliyi dövrünə təsadüf edir?

Futbola yaxından maraqlanan Böyük Quruluş Partiyasının sədri, deputat Fazil Mustafa baş məşqçi postuna əcnəbi çalışdırıcının gətirilməsinin tərəfdarıdır: "Yerlilər arasında Qurban Qurbanovdan səviyyəli məşqçi tapacaqsınız? Nə jurnalist, nə azarkeş, nə də AFFA Qurbanova imkan verdi, onun arxasında durdu. Qurbanov bu gün millini idarə edəcək imkana, qabiliyyətə və potensiala malik yeganə mütəxəssisdir. Ondan başqa kiməsə səbirle yanaşılacağını, vaxt veriləcəyini zənn etmərəm. Heç onun özünə də vaxt verilmədi. Azərbaycan şərtlərində yerli məşqçinin uğur qazanmaq imkanı məhduddur. Təzyiqlərə tab gətirmək çox çətindir. Bizdə qaragüruhçuluq təkcə elmdə və ya başqa sahələrdə deyil, futbolda da eyni durumdur. Hər kəs məsələyə baxışını emosiyalarla ortaya qoyma-

Millimizin De Byazi "səhifəsi" çevrildi, bəs sonra? - Köhnə problemə təzə baxış

Fazil Mustafa: "Azərbaycan şərtlərində yerli məşqçinin uğur qazanmaq imkanı məhduddur"

Natiq Muxtarlı: "Hazırkı AFFA rəhbərliyi ya iş görməyi bacarmır, ya da..."

Kənan Məstəliyev: "Ölkədə yetərinə bacarıqlı məşqçi var və onlara şans verildikdə..."

ğa çalışır. Əslində daha məntiqli yanaşmaq doğru olardı. Bu üzəndən yerli məşqçiyə bu imkanın verilməyəcəyini söyləmək olar. Təbii ki, azərbaycanlı məşqçinin gətirilməsini istərdim. Ancaq onu linç edib, 2-3 uğursuz oyundan sonra sıradan çıxaraçağıq. Heç olmasa, əcnəbi çalışdırıcıya verdiyimiz pulun batmamasına çalışırıq. Yerli məşqçidə bu üstünlük də olmayacaq. Onun hüququnu qoruyacaq məhkəmə də yoxdur ki, orada qalıb gəlsin".

O, De Byazinin fəaliyyətini normal qiymətləndirib: "Azərbaycan millisi De Byazinin rəhbərliyi altında normal oyun göstərə bildi. Bundan yaxşısı da ola bilərdi. Ancaq ona qalan miras milliləşdirilmiş lazımsız futbolçular idi. Onların da heç biri beynəlxalq standartlara, müasir futbolun tələblərinə uyğun deyil. Yerlilərdən elə də fərqlənmirlər. Belə bir vəziyyətdə əcnəbi baş məşqçi nəyi dəyişə bilər? Eyni zamanda, yerli futbolçuların arasından seçim imkanı da geniş deyil. Çempionat iştirakçılarından yalnız "Qarabağ" müasir futbolun müəyyən mərtəbəsinə qalxa bilib. Digər klublar əyalət komandası formatında mübarizə aparırlar. Təbii ki, bəzi işlər gedir, yaxşı məşqçilərimiz var. Amma müəyyən səviyyəyə yüksəlmək üçün uzun illər təcrübə toplamalısan. De Byazinin yanında Arif Əsədov kimi təcrübəli və vicdanlı məşqçi var idi. Fikrimcə, indiki imkanlarla normal komanda qura biliblər. Fərq baxımından əvvəlki matçlarla indikini müqayisə etməkdə

çətinlik çəkirəm. Ancaq ümumilikdə AVRO-2024-ün seçmə mərhələsində pis təsir bağışlamadılar".

Fazil Mustafa AVRO-2024-ün seçmə mərhələsində Belçika (0:5) ilə son qarşılaşmada qırmızı vərəqə alan yarımmüdafiəçi Eddi İsrailovu tənqid edib: "Komandaya futbolçunu təkcə oynamaq üçün cəlb etmirlər. Həm də məlumatı, normal zəkası olan futbolçular yığmaya çağırılmalıdırlar. Bir futbolçu 4 dəqiqə ərzində iki sarı vərəqə alırsa, deməli, məsuliyyətsizdir. Birinci epizodda rəqibə çatmaq əvəzinə tənbellik edərək, onu əli ilə tutdu. İkinci epizodda isə mərkəzdə heç bir lüzum olmadan rəqibə qarşı kobudluq etdi. Futbolçu orada baş məşqçini pis vəziyyətdə qoydu".

Milli Məclisin deputatı Canni De Byazinin Belçika ilə qarşılaşmadan sonra mətbuat konfransında azərbaycanlı idman jurnalistləri barədə səsləndirdiyi qeyri-etik fikirlərə də münasibət bildirib: "De Byazinin jurnalistlərə qarşı davranışı ədəbsiz hərəkət idi. İstənilən halda, jurnalistlə belə danışmaq olmaz. Amma sual da kobud şəkildə ünvanlanmışdı. Heç vaxt komandanın baş məşqçisinə və ya məsul şəxsinə bu formada sual verilməz. Bu özü də kobudluq əlamətidir. Dolayısı yollarla problemi çatdıraraq cavab almaq üslubunu seçmək daha məntiqli olardı. Baş məşqçiyə sual verən jurnalist bu normalı nəzərə almalıdır. Bütün hallarda De Byazinin belə cavab verməsi ədəbsizlikdir, qəbulolunmazdır. Futbola onun cavabı

fərqli şeylərdir. Bizim mənfə cəhətimiz odur ki, ikisini birgə aparmağa çalışırıq".

O, Azərbaycan futbolunda problemin baş məşqçiliklə bağlı olmadığını vurğulayıb: "Bizdə problem təkcə məşqçilik deyil. Məsələn, Qazaxıstanın da baş məşqçisi yerli mütəxəssis deyil. Əcnəbi baş məşqçi komandanı belli yerə qədər daşıdı. Çünki Qazaxıstanda futbolun inkişafı ilə bağlı təməllər başqa sistem işləməyə başladı. Qısa müddətdə də bu inkişafın nəticələri görünməyə başladılar. Bizdə uşaq futbolunu inkişaf etdirmək üçün fədakarlıq göstərmək, Dövlət Proqramı gerçəkləşdirmək lazımdır. Bu proseslər olmadıqca futbolun bazası natamam olacaq. Milli üçün futbolçu havadan yetişmir. Futbolun inkişafına daha məsuliyyətli baxış ortaya qoyulmalıdır. Bu problem inkişafa müəyyən dərəcədə təsir edir. Məşq keçmək üçün meydançalar yox dərəcəsinədir. Əksər qəsəbələrdə olan minifutbol meydançalarının üstü örtülməyib. Belə olduqda da 3-4 il sonra yararsız hala düşür. Əlçatan yerlərdə futbol, basketbol, voleybol, həndbol meydançaları yoxdursa, hansı formada inkişaf gözləmək olar? Bu üzəndən kompleksli, geniş baxış ortaya qoyulmalıdır".

Tanınmış idman yazarı Natiq Muxtarlı AFFA rəhbərliyini sərt tənqid etdi: "Azərbaycan futbolunun potensialı böyük turnirlərə vəsiqə qazanmaq üçün yetərli deyil. Ona görə də yığmanın baş məşqçisinin yerli və ya əcnəbi olmasının heç bir xeyri yox-

dur. İndiyə qədər ən uğurlu nəticə Robert Prosineçkinin vaxtında əldə edilib - 10 xal. Amma nə fayda, bu 10 xal nəyə yarayıb? Uzaqbaşı qrupda sonuncu yeri tutmağa. Vəssalam. Hədəf budurmu? Yox, ictimaiyyət tələb edir ki, Azərbaycan yığması Dünya və Avropa çempionatının final mərhələsinə vəsiqə qazansın. Amma bunu reallaşdıracaq qüvvə yoxdur. Azərbaycanlı futbolçuların potensialı qrupda sonuncu yeri tutmaq üçün mübarizə aparmağa çatır. Ona görə də, tələb dəyişməlidir. Yığmanın baş məşqçisi əcnəbi olmalıdır. Niyə? Ona görə ki, hansı adlı-sanlı mütəxəssisi gətirirlərsə gətirsinlər, nəticə olmayacaq. Amma onlar Azərbaycandan külli miqdarda vəsait aparacaqlar. Bu, o vəsaitdir ki, uşaq futbolunda infrastrukturun qurulmasına, uşaq futbolunun inkişafına yönəldilməlidir. Berti Foqtsa və dəstəsinə 7 il ərzində 10 milyon dollar, təxminən 17 milyon manat verdilər. Ondan sora Yurçeviçə, Prosineçkiyə, De Byaziyə ayırdılar. Hələ aşağı yaş qruplarında çalışan əcnəbi mütəxəssisləri demirəm. Son 15 ildə əcnəbi məşqçilərə 50 milyon manata yaxın vəsait verilib. Bu vəsaitlə Azərbaycanda futbol ənənəsi olan 20-25 rayonda uşaq futbolu üçün əla infrastruktur qurmaq olardı. Bunu dəfələrlə demişik, yazmışıq, amma əməl olunmayıb. Yenə də eyni səhvi təkrar edəcəklər. Belə görünür ki, hazırkı AFFA rəhbərliyi ya iş görməyi bacarmır, ya da bunu istəmir. Azərbaycan futbolunda islahat vacibdir, mütəmadi islahat vacibdir, mütəmadi islahat vacibdir. Amma bu islahat AFFA-dan başlamalıdır. Hazırkı rəhbərlik tam tərkibdə istefa almaq lazımdır. Onlardan bu illər ərzində dövlətin futbolun inkişafı üçün ayırdığı milyonların hesabı sorulmalıdır. Günahkarlar cəzalandırılmalıdır. Cəzalandırılmalıdır ki, onlardan sonra gələnlər dövlətin vəsaitini mənimsəməyə cəhd etməsinlər. Futbol təsərrüfatı peşəkarlara həvalə edilməlidir. Bu islahata bu gün başlasaq, 10 ildən sonra aşağı yaş qrupları üzrə millilər, 15 ildən sonra əsas yığma nəticə verəcək. Vaxt gedir, biz isə gözəyirik, hansısa baş məşqçinin gəlib sehirli çubuq vasitəsilə möcüzə yaradacağına

inanırıq. Heç bir möcüzə olmayacaq. Çünki biz iş görmürük. Realılıq bu qədər aydındır".

İdman mütəxəssisi Kənan Məstəliyev isə, birmənalı şəkildə yerli məşqçiyə üstünlük verir "Canni De Byazinin göndərilməsi doğru, amma gecikmiş addım idi. Dəfələrlə yazsaq, xəbərdarlıq etsək də ki, bu şəxs Azərbaycan futboluna xeyri dəyməyəcək, əksinə ziyan görəcəyik, xeyri olmurdu. Ancaq eybi yox, ziyanın yarısından dönmək də xeyirdir. Artıq bu bacarıqsız adam futbolumuzun keçmişidir. İndi yeni səhifə açmaq vaxtıdır. Bunda isə əsas olan məşqçinin kimliyi yox, bizim ondan, daha dəqiq desək, futbolumuzdan nə istəməyimizdir. Milli komanda futbol piramidasının zirvəsidir. Ölkə futbolunun səviyyəsi nədirsə, yığma da onun kimi olacaq, güzgü rolunu oynayacaq. Ona görə də ilk növbədə futbolumuzun struktur, sistem problemlərini həll etmək lazımdır. Ən aşağıdan - uşaq futbolundan tutmuş məşqçilərin yetişdirilməsi və onların iş şəraitinin yaxşılaşdırılması, infrastrukturun qurulması, regionlarda kütləviyyənin artırılması və digər onlarla problem öz həllini tapmalıdır. Bunun üçün isə futbola rəhbərlik edənlerin işə peşəkar yanaşması gərəkdir. Hazırkı AFFA rəhbərliyi özünü ən pis tərəfdən göstərib, ardıcıl və mütəmadi səhvlər, yanlış idarəetmə ilə tanınıb, ölkə futbolunun inkişafına yox, onun reqressiyasına təkan verdiyi ortadadır. Bu şəxslər toplu şəkildə istefa verməli, yaxınlarda keçiriləcək seçkilərdə yeni heyət gəlməlidir. Onlar qarşıdakı 10 il ərzində görmək istədikləri işin strateji layihəsini təqdim etməli, planlı şəkildə hədəfə doğru irəliləməlidirlər. Plan, sistem olmadıqca ölkədə futbolun inkişafı mümkün deyil. Cari məsələlərdən milli komandanın baş məşqçiliyinin kimliyinə gəlincə, yığmamıza yerli mütəxəssisin başçılıq etməsi vacibdir. Ölkədə yetərinə bacarıqlı məşqçi var və onlara şans verildikdə bu missiyanın öhdəsindən gəlməyi rahatlıqla bacara bilərlər".

□ **Cavanşir ABBASLI,**
"Yeni Müsavat"

MUSAVAT

Son səhifə

N 212 (8348) 25 noyabr 2023

Sibirdə temperatur dəyişikliyi göldə gözəl mənzərələr yaratdı

Rusiyanın Sibir vilayətində temperatur dəyişiklikləri səbəbindən İtkul gölünün üzərini örtən buzlar əriyib. Nəticədə ortaya gözəl və maraqlı mənzərələr çıxıb. Göldə yaranan böyük və kiçik buz parçaları görenlərin diqqətini cəlb edib. Bu barədə "Xakasski" təbiət qoruğundan məlumat verilib. Məlumatla görə, buz parçalarının yaranmasına ötən həftə baş verən kəskin istiləşmə və güclü külək səbəb olub.

Antalyada balıqçının toruna "insan üzülü" balıq düşdü

Antalyanın Manavqat rayonunda dəniz sahilində balıqçının toruna xalq arasında görünüşünə görə "insan üzülü" balıq kimi tanınan tülkü köpəkbalığı (saban balığı) düşüb. Balıqçı nəqli kəsilməkdə olan balığın uzunluğunu və çəkisini ölçdükdən sonra dənizə buraxıb. 170 santimetr uzunluğunda olan balıq dənizə qayıdıb. Elmi adı "Alopias vulpinus" olan balığın həddindən artıq ovlanma və balalama sayının azalması səbəbindən populyasiya səviyyəsi düşüb. Xüsusilə Şərqi Aralıq dənizində görülən bu növ nəqli kəsilməkdə olduğu üçün Dünya Təbiəti və Təbii Sərvətləri Mühafizə Birliyinin Qırmızı Siyahısına salınıb.

Türkiyəli professor Mehmet Gökoğlu balığın qırmızı siyahıda kritik səviyyədə olan növ olduğunu bildirib. "Yalnız Şərqi Aralıq dənizində görünməyə başlayıb. Çünki Aralıq dənizinin digər bölgələrindən yoxa çıxıb. Ovlanması tamamilə qadağan edilən növlərdəndir. Türkiyə sahillərində çox nadir hallarda rast gəlir", - deyir o qeyd edib.

Muzeydən Roma imperatoru ilə bağlı əcaib davranış

İngiltərənin Hitçin şəhərindəki Britaniya Muzeyi məşhur Roma imperatoru Heliqabalı qadın kimi tanıyıb. Muzey nümayəndələri imperatorun özünə görə bu addımı atdıqlarını bildirirlər. Onların sözlərinə görə, Heliqabalın özü qadın kimi müraciət etməyi xahiş edib və ona "cənab" deməməyi tələb edib. "Biz keçmişdə yaşayan insanlar üçün əvəzlilikləri təyin edərkən indiki insanlar üçün olduğu kimi diqqətli olmağa çalışırıq", - deyir muzeyin idarə heyətinin üzvü Keyt Hoskins bildirib. Lakin tarixçilər və ekspertlər bu qərarı tənqid ediblər. Onlar imperatorun bu ifadəsinin konsul Dion Kassiusun əsərində qeyd olunduğunu bildiriblər. Tarixçinin sözləri saxta və eramızın 218-222-ci illərində Roma imperiyasının başçısı olmuş hökmdarın nüfuzunu sarsıtmaq cəhdi ola bilərdi.

Tədqiqatçılar: "Kişilərin fiziki cəlbəediciyi onların yüksək qazancı ilə bağlıdır"

Polşa Elmlər Akademiyasının tədqiqatçıları müəyyən ediblər ki, yeniyetmə yaşlarında yaraşlıq hesab edilən insanlar 30 yaşına çatdıqda valideynlərini geridə qoyurlar. Bundan əlavə, cazibədar kişilər işdə qadınlardan daha uğurlu olurlar.

Araşdırmada 20 yaşdan yuxarı 11 mindən çox ABŞ-li iştirak edib. Tədqiqatçılar onların təhsili, məşğulluğu, məşəğulləri haqqında məlumat toplayıblar. Bundan əlavə, iştirakçılar yeniyetməlik dövründə fiziki cəlbəedici hesab edilənlərini bildirdilər. Tədqiqatçılar xarici görünüşün yüksək qiymətləndirilməsi ilə iştirakçıların işdəki performansları arasında əlaqəni müəyyən etməyə çalışıblar.

Məlum olub ki, 15 yaşından qəşəng hesab edilən kişi və qadınlar 30 yaşında valideynlərindən daha çox gəlir əldə ediblər. Elm adamları işəgötürənlərin cəlbəedici insanları daha ağıllı, istedadlı və etibarlı kimi qəbul etmələrini iddia edirlər. Tədqiqatçılar həmçinin qeyd ediblər ki, əksəriyyətin gözlənilən ideyasına uyğun gələn kişilər işdə qadınlardan daha böyük uğur qazanıblar. Onlar daha perspektivli vəzifələr tutur və yüksək məaaş alırlar.

Rusiyada qadın uydurduğu uşağa görə doqquz il müavinət alıb

Rusiyanın Moskva şəhərində qadın uydurduğu uşağa görə bir milyondan çox rubl qazanıb. Məlumatla görə, Hava Bibulatova 2014-cü ildə, hələ 21 yaşında işləmədən yaşamaq üçün 100% işləyəcək sxem qurub. O, hansısa yolla mövcud olmayan uşaq üçün saxta doğum haqqında şəhadətnamə alıb, ona Lyuba Adamovna adını verib və bütün sənədləri Basmannı rayonu sosial müdafiə şöbəsinə aparıb. Orada "gənc ana"ya övladına qulluq etmək üçün sosial müavinət təyin olunub. Hava doqquz il bu müavinət hesabına yaşayıb. Onun etdiyi fırıldaq yalnız indi üzə çıxıb.

Bibulatova polis tərəfindən saxlanılıb. Büdcəyə dəyən ziyanı hesablanıb. Ümumilikdə qadın bu illər ərzində təxminən 1,2 milyon rubl büdcəyə ziyan vurub.

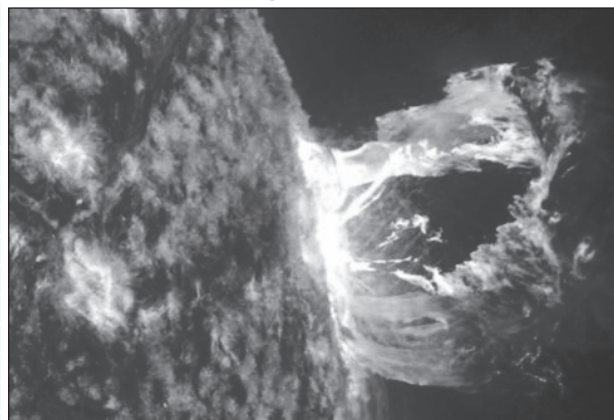
Qızartma toyuq əti qoxusunda ətir təqdim olundu

İspaniyada "KFC fast food" şəbəkəsinin nümayəndəliyi son dərəcə qəribə məhsul ilə gündəm olub. Belə ki, şirkət qızartma toyuq budu dadında "Eau D'uardo" ətrini buraxmağa hazırlaşır. Flakonu toyuq ayağını xatırladan ətir "Eau D'uardo" adlanır və "şirin bibər notları ilə qızardılmış toyuğun ləzzət qoxusu" kimi təsvir edilir. Ətir barədə əlavə məlumat verilməyib.

Bunları bilirsinizmi?

- * İnsanın ağzında Yer kürəsi əhalisinin sayı qədər bakteriya yaşayır.
- * Dilin üstündə olan izlər hər kəsə özünəməxsus olur.
- * Ortayaşlı adam bir gündə 600 ml tüpürcək ifraz edir.
- * Dırnaqların arxa tərəfində olan ağ iz dırnağı uzanmasına səbəb olan hissəsidir.
- * Beyinə signal saatda 400 km sürətlə daxil olur.
- * Qanın 4 yox 29 qrupu var. Onlardan ən az rast gəlinənləri Yaponiyada bəzi ailələrdə mövcuddur.
- * Bir gün ərzində qan orqanizmdə 19312 kilometr məsafə qət edir.
- * Orqanizmdə olan sinirlərin hamısının birlikdə uzunluğu 75 kilometrdir.
- * İnsan gün ərzində 20 000 dəfə nəfəs alıb-verir.
- * İnsanın gözü 10 milyon fərqli rəngi ayırd edə bilir.
- * İnsanın qulağı ömür boyu uzanır. Bu uzanma ildə 1/4 mm ölçüdə olur.
- * İnsanın ürəyi il ərzində 25 milyon dəfə döyünür.
- * Hər insan il ərzində 2 kiloqrama yaxın ölü dəri toxuması xaric edir.
- * Bir kvadrat santimetr sahədə yüzrlərlə ağrı reseptorları var.
- * Oğlanların dilində olan reseptorların sayı qızların dilində olan reseptorların sayından azdır.
- * Bir insan ömrü boyu 35 ton qida qəbul edir.
- * İnsanların ömür boyu göz qırpmaya sərf elədikləri vaxt 5 ildir.
- * Baş beyində bir saniyədə 100000 kimyəvi reaksiya gedir.
- * Asqırmanın sürəti saatda 160 kilometrdir.
- * Gülümdə eyni zamanda uzun 17 əzələsi hərəkətə gəlir, iflic olanda isə 43 əzələ zədələnir. Çalışın həmişə gülün!

"Günəş ləkəsi arxipelaqı" üzünü Yerə çevirib

Heliyofiziklər bildirirlər ki, noyabrın 18-də Günəşin şimal-şərqində peyda olan bir qrup Günəş ləkəsi Yerə doğru çevrilir. İndiyə qədər onlar böyüyüb çoxalaraq artıq 200.000 km-dən çox uzanan "Günəş ləkəsi arxipelaqı" əmələ gətiriblər. Onun üzərində bizimki kimi 15 planet asanlıqla yerləşə bilər.

Mütəxəssislərin fikrincə, 10 ildən artıqdır ki onlar bu halı müşahidə etməyiblər. Bu fenomen növbəti iki həftə ərzində gözələnən müxtəlif gücə malik bir sıra maqnit qasırğalarının baş verməsi təhlükəsi yaradır.

Günəş ləkələrinin çoxluğu günəş fəaliyyətinin 11 illik dövrünün maksimumuna yaxınlaşmasının əlamətidir. Bu hadisə artıq 25-ci dəfədir ki, müşahidə edilir.

Bütün Günəş "arxipelaq"ın ləkələrindən lərzəyə gəlir - seysmik dalğalar onun üzərindən keçir. Ləkələrin özləri protuberans - kosmosa 64 min km yüksələn və ondan qopmaq üzrə olan günəş materiyası halqaları saçır. "Arxipelaq"da artıq müxtəlif dərəcəli 20 yaxın püskürmə baş verib - bunlar hələ ən güclüsü deyil. Amma güclü püskürmələr, necə deyirlər, hələ yoldadırlar. Axi, bu mənada ləkələr qrupları ən təhlükəli hesab olunur. Onlar nə qədər geniş və çox olsalar, Yer kürəsi üçün xoşagəlməz hadisələrin - güclü alovlanmalar, genişmiqyaslı tac püskürmələri və güclü Günəş küləyinin başvermə ehtimalı bir o qədər yüksəkdir.

Alimlər yaranan "arxipelaq"ı keçən əsrdə Günəşin dərinliklərindən üzə çıxan və "Karrington hadisəsi" (Carrington Event) adlanan hadisəyə səbəb olan arxipelaqla müqayisə edirlər. 1859-cu ilin sentyabrında - astronomik standartlara görə, bu yaxınlarda - İngilis astronomu Riçard Karrington Günəşdə bir çox qeyri-adi böyük ləkələr görüb və bu ləkələr gözqamaşdırıcı bir parıltı ilə parlayıb.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Baş redaktor:
Nazim SABİROĞLU

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ
Sifariş: 3096
Lisenzia N: B 114
SAYI: 1.500